

Май 2021 г.

Настоящият информационен лист не обвързва Съда и не е изчерпателен

Родителски права

Вж. също информационните листове за [„Права на децата“](#), [„Международни отвлечения на деца“](#) и [„Репродуктивни права“](#).

Казусите, свързани с родителски права, повдигат въпроси основно по **член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот)** от [Европейската конвенция за правата на човека](#), който предвижда:

„1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.“

За да се определи дали намесата на властите в личния и семейния живот на жалбоподателите е необходима в едно демократичното общество и дали е постигнат справедлив баланс между различните засегнати интереси, Европейският съд по правата на човека проверява дали намесата е в съответствие със закона, преследва легитимна цел или цели и дали е пропорционална на преследваната(ите) цел(и).

Осиновяване

[Fretté v. France](#)

26 февруари 2002 г.

Жалбоподателят твърди, че решението за отхвърляне на молбата му за разрешение за осиновяване представлява произволна намеса в личния и семейния му живот, тъй като се основава изключително на неблагоприятни за него предразсъдъци относно сексуалната му ориентация. Освен това той се оплаква, че не е призован на заседанието, проведено от Държавния съвет (*Conseil d'État*).

Европейският съд по правата на човека намира, че **няма нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния живот) от Европейската конвенция за правата на човека. Той констатира, че националните власти са имали легитимно и разумно право да приемат, че правото на осиновяване, на което се е позовал жалбоподателят, е ограничено от интересите на деца, които отговарят на условията за осиновяване, независимо от легитимните стремежи на жалбоподателя и без оглед на въпроси относно личния му избор. Съдът обаче намира, че има **нарушение на член 6** (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, тъй като на жалбоподателя е отказано справедливо разглеждане на случая му в състезателно производство.

[Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg](#)

28 юни 2007 г.

Това дело касае граждански иск, с който се иска решение за осиновяване, постановено в Перу, да бъде признато и изпълнено в Люксембург. Люксембургските съдилища отхвърлят искането, тъй като Гражданският кодекс не предвижда пълно осиновяване от неомъжена жена.

Съдът намира, че има **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията поради непризнаването от страна на люксембургските съдилища на семейните връзки, създадени от пълното осиновяване, предоставено в Перу, и **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8**, тъй като детето (и в резултат на това - неговата майка) е подложено на неблагоприятно третиране в ежедневието си поради статута си на осиновено дете на неомъжена майка с люксембургска националност, чиито семейни връзки, установени с чуждестранно съдебно решение, не са признати в Люксембург.

E.V. v. France (жалба № 43546/02)

22 януари 2008 г. (Голяма камара)

Жалбоподателката твърди, че на всеки етап от молбата ѝ за разрешение за осиновяване е претърпяла дискриминационно отношение, което се основавало на нейната сексуална ориентация и нарушило правото ѝ на зачитане на личния ѝ живот.

Съдът намира, че е налице нарушение на **член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Националните административни органи, а след това и съдилищата, разгледали жалбата на жалбоподателката, основават решението си за отхвърляне на молбата ѝ за разрешение за осиновяване до голяма степен на липсата на бащинска фигура в домакинството на жалбоподателката, което не е основателна причина. Освен това влиянието на нейната хомосексуалност върху оценката на нейната молба не само е било установено, но е било и решаващ фактор.

Moretti and Benedetti v. Italy

27 април 2010 г.

Жалбоподателите са брачна двойка. През май 2004 г. със съдебно решение под тяхна грижа е настанено временно новородено бебе. Впоследствие те се опитват да осиновят детето, но през декември 2005 г. за него е избрано друго семейство. Жалбоподателите се оплакват по-конкретно, че приложимото право и процесуални правила са неправилно приложени по отношение на молбата им за осиновяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Не е задача на Съда да замества собствените си мотиви с тези на националните съдилища, които са действали добросъвестно по отношение на мерките, предприети за осигуряване на благосъстоянието на детето. Въпреки това недостатъците, наблюдавани във въпросното производство, са оказали пряко въздействие върху правото на жалбоподателите на семеен живот и властите не са успели да осигурят ефективно зачитане на това право. По-конкретно, буди съжаление това, че молбата за осиновяване, подадена от жалбоподателите, не е разглеждана, преди даването на разрешение по отношение на детето да се извърши осиновяване, и че същата е отхвърлена без мотиви.

Schwizgebel v. Switzerland

10 юни 2010 г.

Жалбоподателката се оплаква, че швейцарските власти са я възпрепятствали да осинови, поради възрастта ѝ (47 и половина към момента на последната ѝ молба). Тя твърди, наред с други аргументи, че е дискриминирана в сравнение с други жени на нейната възраст, които в днешно време могат да раждат свои деца.

Съдът намира, че **не е налице нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че разликата в третирането, наложено на жалбоподателката, не е била дискриминационна. Той отбелязва по-конкретно, че швейцарските власти са взели решенията си в контекста на състезателно производство, позволяващо на жалбоподателката да представи своите аргументи, които са надлежно обсъдени от тези власти. Освен това те са взели предвид не само висшите интереси на детето, което трябва да бъде осиновено, но и тези на вече осиновеното дете. Освен това критерият за възрастовата разлика между осиновителя и детето е прилаган от Федералния съд гъвкаво и с оглед на обстоятелствата в даден казус. На последно място, другите аргументи, дадени в подкрепа на решенията, т.е. тези, които не се основават на възрастта, не са неоснователни или произволни.

Negrepontis-Giannisis v. Greece

3 май 2011 г.

Това дело се отнася до отказа на гръцките власти да признаят решение за пълно осиновяване, издадено в Съединените щати, позволяващо на монах да осинови племенника си (жалбоподателя).

Съдът приема, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че отказът да се изпълни решението за осиновяване на жалбоподателя в Гърция не е обоснован от какъвто и да било важен обществен интерес и не е пропорционален на преследваната цел. Освен това Съдът намира, че е налице **нарушение на членове 8 и 14** (забрана на дискриминацията), **взети заедно**, като констатира, че разликата в третирането на жалбоподателя като осиновено дете в сравнение с биологично дете е дискриминационна, тъй като няма обективна и разумна обосновка. На последно място Съдът констатира **нарушение на член 6, ал. 1** (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, по-конкретно поради текстовете, на които се позовава гръцкият Касационен съд при отказа да признае осиновяването, и **нарушение на член 1** (защита на собствеността) **от Протокол № 1** към Конвенцията, тъй като решението на гръцките съдилища е лишило

жалбоподателя от качеството му на наследник.

Gas and Dubois v. France

15 март 2012 г.

Това дело се отнася до две жени в съжителство, на една от които е отказано непълно осиновяване (*бел. съгласно чл.360 и сл. от Гражданския кодекс на Франция, което има специфични правни последици*) по отношение на детето на другата.

Съдът намира, че **не е налице нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той по-специално не намира доказателства за разлика в третирането въз основа на сексуалната ориентация на жалбоподателите, тъй като по отношение на двойки от различен пол, сключили гражданско партньорство, също не се допуска непълно осиновяване.

Harrondj v. France

4 октомври 2012 г.

Това дело се отнася до недаването на разрешение на френска гражданка да осинови алжирско момиченце, за което тя вече се грижела под форма на настойничество по ислямското право, наречено „кафала“¹.

Съдът намира, че **не е налице нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че е постигнат справедлив баланс между обществения интерес и този на жалбоподателката, като властите са се стремили, вземайки предвид културния плурализъм, да насърчат интеграцията на децата под режим „кафала“, без да прекъсват незабавно връзките със законите на държавата им на произход.

X and Others v. Austria (№ 19010/07)

19 февруари 2013 г. (Голяма камара)

Това дело се отнася до оплакването на две жени, които живеят в трайна хомосексуална връзка, срещу отказа на австрийските съдилища да предоставят на една от партньорките правото да осинови сина на другата партньорка, без да се прекъсват правните връзки на майката с детето (осиновяване от втори родител). Жалбоподателките твърдят, че не е разумно и обективно обосновано да се допуска осиновяване на детето на единия партньор от другия партньор при хетеросексуални двойки, независимо дали са сключили брак или не, и същевременно да не се допуска осиновяване на дете на единия партньор от другия партньор при хомосексуални двойки.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията поради различното третиране на жалбоподателките в сравнение с несклучилите брак хетеросексуални двойки, при които единият партньор е пожелал да осинови детето на другия партньор. Той обаче намира, че **няма нарушение на член 14 във връзка с член 8**, когато ситуацията на жалбоподателките бива сравнена със ситуацията на сключила брак двойка, при която единият съпруг желае да осинови детето на другия съпруг. Съдът констатира по-конкретно, че разликата в третирането на жалбоподателките и несклучилата брак хетеросексуална двойка, при която единият партньор се опитва да осинови детето на другия партньор, се основава на сексуалната ориентация на първата и третата жалбоподателка. Не са изложени убедителни причини, които да докажат, че такава разлика в третирането е необходима за защитата на семейството или за защитата на интересите на детето. Същевременно Съдът подчертава, че Конвенцията не задължава държавите да предоставят правото на осиновяване от втори родител и на неженени двойки. Освен това делото трябва да се разграничи от делото *Gas and Dubois v. France* (вж. по-горе), в което Съдът констатира, че няма разлика в третирането, основаващо се на сексуалната ориентация, между несклучили брак двойки от различен и еднакъв пол, тъй като съгласно френското законодателство осиновяването от втори родител не е достъпно за несклучили брак двойки, независимо дали са хомосексуални или хетеросексуални.

Ageyev v. Russia

18 април 2013 г.

Това дело се отнася до оплакване на сключила брак двойка срещу отнемането на двете им осиновени деца и отмяната на осиновяването след инцидент, при който синът им се изгаря у дома и трябва да постъпи в болница за лечение.

Съдът констатира **пет нарушения на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от

¹ В ислямското право осиновяване, което създава семейни връзки, съпоставими с тези, създадени от биологично родство, е забранено. Вместо това ислямското право предвижда форма на настойничество, наречена „кафала“. В мюсюлманските държави, с изключение на Турция, Индонезия и Тунис, кафала се определя като доброволен ангажимент за издържане на дете и грижа за неговото благосъстояние и образование.

Конвенцията поради: решението за отмяна на осиновяването на децата на жалбоподателите; невъзможността за жалбоподателите да поискат преразглеждане на решението на властите относно контактите с техните деца между 31 март 2009 г. и 3 юни 2010 г.; действията на служителите на болницата, където е лекуван осиновеният им син; неразследването от страна на руските власти на неразрешено разкриване на поверителна информация относно осиновения син на жалбоподателите; и непредоставянето от страна на руските съдилища на защита по отношение правото на втората жалбоподателка на репутация в производството за клевета срещу издателство. Съдът намира още, че **няма нарушение на член 8** от Конвенцията поради първоначалното отнемане на осиновеният деца на жалбоподателите.

Chbihi Loudoudi and Others v. Belgium

16 декември 2014 г.

Това дело се отнася до процедура в Белгия за осиновяване от страна на жалбоподателите на тяхната мароканска племенница, която е била поверена на грижите им по „кафала“². Жалбоподателите се оплакват по-конкретно от отказа на белгийските власти да признаят споразумението за кафала и да одобрят осиновяването на тяхната племенница в ущърб на най-добрия интерес на детето и на несигурния характер на нейния статут на пребиваване.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семеен живот) от Конвенцията по отношение на отказа за разрешаване на осиновяване, както и че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семеен живот) относно статута на пребиваване на детето. Той констатира по-конкретно, че отказът да бъде разрешено осиновяване се основава на закон, който се стреми да гарантира в съответствие с Хагската конвенция от 29 май 1993 г. за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, че международните осиновявания се осъществяват в най-добрия интерес на детето и при зачитане на личния и семейния живот на детето, както и че белгийските власти могат законно да преценят, че такъв отказ е в най-добрия интерес на детето, като осигурят поддържането на връзката между родител и дете и в Мароко, и в Белгия (т.е. законната връзка родител-дете с биологичните му родители). Освен това, като подчертава, че Конвенцията не гарантира право на определен статут на пребиваване, Съдът отбелязва, че единствената реална пречка, с която се сблъсква момичето, е невъзможността ѝ да се включи в училищна екскурзия. Тази трудност, поради липсата на разрешение за пребиваване между май 2010 г. и февруари 2011 г., не е достатъчна, за да се изисква от Белгия да ѝ предостави неограничено позволение да остане, за да защити личния ѝ живот.

Gözüm v. Turkey

15 януари 2015 г.

Това дело касае отхвърлянето на молбата на жалбоподателката като самотна майка (осиновителка) собственото ѝ име да бъде вписано в личните документи на осиновения ѝ син вместо името на биологичната майка на детето. Жалбоподателката твърди по-конкретно, че законите в областта на гражданското право, приложими по отношение на нея към съответния момент, са нарушили правото ѝ на зачитане на личния и семейния живот.

Съдът намира, че има **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че гражданскоправната защита, както е предвидена към онзи момент, е била незадоволителна предвид задълженията на Турция по член 8. Той отбелязва по-конкретно, че в турското гражданско право е имало празнота по отношение на осиновяването от самотен родител, тъй като към момента, в който жалбоподателката е отправила молбата си, не е имало регулаторна рамка за признаване на собственото име на осиновителя вместо това на биологичния родител. Това е поставило жалбоподателката в ситуация на тревожна несигурност по отношение на личния и семейния ѝ живот със сина ѝ.

A.H. and Others v. Russia (№ 6033/13 и 22 други жалби)

17 януари 2017 г.

Тези жалби са подадени от 45 граждани на САЩ; както от свое име, така и от името на 27 руски деца. В края на 2012 г. жалбоподателите от САЩ са на последния етап от процедурите за осиновяване на децата, много от които се нуждаят от специализирана медицинска грижа. След приемането на руски закон, който забранява осиновяването на руски граждани от граждани на САЩ³ обаче, всички тези процедури са спрени. Жалбоподателите твърдят, че тъй като производството е било в напреднал етап, между възрастните и децата вече се е била формирала връзка. Те се оплакват, че забраната е нарушила правото

² Вж. бележка под линия 1 по-горе.

³ Федерален закон № 272-ФЗ, известен също като законът „Магнитски“ или законът „Дима Яковлев“.

им на семеен живот, че е дискриминационна и че е довела до лошо отношение към децата (тъй като им е попречила да получат специализирана медицинска грижа в САЩ).

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния живот) от Конвенцията, като констатира, че забраната за осиновяване незаконно е дискриминирала потенциалните родители⁴. По-конкретно това е така, защото е предотвратила осиновяването на руски деца от жалбоподателите в САЩ изцяло въз основа на националността на потенциалните родители, както и защото такава забрана е непропорционална на заявените цели на руското правителство, като се има предвид, че е влязла в сила със задна дата, че е произволна и че се прилага независимо от фазата на производството или от конкретните обстоятелства. Съдът обаче счита за **недопустимо** оплакването на жалбоподателите, че забраната е причинила лошо отношение към децата, тъй като констатира, че те са получили адекватно лечение в Русия.

O.L.G. v. France

5 юни 2018 г. (решение по допустимост)

Жалбоподателят по настоящото дело се оплаква от отхвърляне на молбата му за издаване на виза за влизане на територия на Франция на дете, което е осиновил в Кот д'Ивоар, като по този начин му било попречено да живее с детето във Франция.

Съдът достига до заключението, че жалбоподателят не е изчерпал всички вътрешноправни средства за защита и поради това жалбата е **недопустима**. Той отбелязва по-конкретно, че производството по искането на жалбоподателя за отмяна на решението за отказ на виза е висящо пред административен съд. Освен това отбелязва, че жалбоподателят е трябвало да обжалва пред Държавния съвет (*Conseil d'État*) решението от декември 2016 г. за отхвърляне на спешната му молба за защита на основни свободи, с което се иска временен документ за пътуване за детето. На последно място Съдът отбелязва, че всички други спешни молби, подадени от жалбоподателя, се отнасят до спирането на изпълнението на отказа за издаване на виза и преразглеждането на молбата му, а не до издаването на временен документ за пътуване. Тези средства за защита не са достатъчни, за да компенсират твърдяното нарушение на член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията.

Поверителност на информацията за раждането

Odièvre v. France

13 февруари 2003 г. (Голяма камара)

Жалбоподателката е изоставена от биологичната си майка при раждането и е оставена в отдел „Здравеопазване и социално осигуряване“. Майка ѝ е поискала самоличността ѝ да бъде запазена в тайна от жалбоподателката, която е поверена на грижите на държавата и по-късно е осиновена с решение за пълно осиновяване. Впоследствие жалбоподателката се опитва да научи самоличността на биологичните си родители и братя. Молбата ѝ е отхвърлена, тъй като е родена при специална процедура, която позволява на майките да останат анонимни. Жалбоподателката се оплаква, че не е било възможно да получи информация, разкриваща кое е нейното биологично семейство и твърди, че и това ѝ е нанесло вреди, тъй като я е лишило от възможността да възстанови своята лична история. Освен това тя твърди, че френските правила за поверителност, регулиращи раждането, представляват дискриминация въз основа на раждане.

Съдът отбелязва, че раждането и по-конкретно обстоятелствата, при които е родено дете, представляват част от личния живот на детето, а впоследствие и на възрастния, гарантиран от член 8 от Конвенцията. В разглежданото дело, намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния живот), като по-специално отбелязва, че на жалбоподателката е предоставен достъп до неидентифицираща информация за нейната майка и биологичното ѝ семейство, което ѝ позволява да проследи някои от своите корени, като същевременно гарантира защитата на интересите на трети страни. Освен това скорошно законодателство, прието през 2002 г., позволява да се премахне поверителността и създава специален орган, който да подпомага търсенето на информация за биологичния произход. Жалбоподателката вече може да използва това законодателство, за да поиска разкриване на самоличността на майка си, при условие че бъде получено съгласието на последната, за да се гарантира, че нуждата на майката от защита и легитимното искане на жалбоподателката са съвместени по справедлив начин. По този начин френското законодателство се стреми да постигне баланс и да осигури достатъчна пропорционалност между конкуриращите се интереси. Освен това Съдът намира, че **няма нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8 от Конвенцията**, като

⁴ Една жалба обаче е заличена от Съда, тъй като жалбоподателите са оттеглили оплакванията си. Освен това Съдът обявява за недопустима част от една от жалбите, доколкото тя е подадена от името на осиновената преди това дъщеря на двама от жалбоподателите от САЩ. Това е така, защото дъщерята не е страна в процедурата по осиновяване и следователно не може да претендира, че е жертва на твърдени нарушения на Конвенцията.

констатира, че жалбоподателката не е претърпяла дискриминация по отношение на родството си, тъй като е налице родителска връзка с осиновителите ѝ и потенциален дял от тяхното имущество и освен това не може да твърди, че положението ѝ по отношение на нейната биологична майка е съпоставимо с положението на деца, които имат установени родителски връзки с биологичната си майка.

Godelli v. Italy

25 септември 2012 г.

Това дело се отнася до поверителността на информацията относно раждането на дете и невъзможността на лице, изоставено от майка си, да получи неидентифицираща информация за своето биологично семейство. Жалбоподателката твърди, че е претърпяла сериозни вреди в резултат на непознаването на личната си история, тъй като е нямала възможност да проследи корените си, дори по начин, който осигурява защита на интересите на трети страни.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния живот) от Конвенцията, като по-конкретно взема предвид, че италианското законодателство не постига справедлив баланс между интересите, засегнати в случаите, когато майката е избрала да не разкрива самоличността си, като не позволява на дете, което не е официално признато при раждането и впоследствие е осиновено, да поиска или неидентифицираща информация за своя произход, или разкриването на самоличността на биологичната си майка със съгласието на последната.

Изчезване на новородено бебе в болница

Zorica Jovanović v. Serbia

26 март 2013 г.

Това дело се отнася до твърдяната смърт на здравия, новороден син на жалбоподателката през 1983 г. в държавна болница. На жалбоподателката не е било позволено да види тялото му и тя подозира, че синът ѝ дори може да е все още жив, незаконно даден за осиновяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че въпреки че процедурата в случай на смърт на новородени деца в болниците е подобрена и Парламентът е изготвил доклади за разследване на случаите на изчезнали бебета, в крайна сметка не е било направено нищо, с което да бъдат компенсирани родителите, включително жалбоподателката, за изпитанията, претърпени в миналото. Поради това Съдът достига до заключението, че жалбоподателката е жертва на продължаващо нарушение на правото на зачитане на семейния ѝ живот, поради продължаващата ситуация на непредоставяне от страна на Сърбия на достоверна информация за това какво се е случило с нейния син.

Предвид значителния брой други потенциални жалбоподатели, Съдът постановява, съгласно **член 46** (задължителна сила и изпълнение на решения) от Конвенцията, че Сърбия трябва да предприеме мерки, за да даде достоверни отговори за случилото се с всяко изчезнало дете и да предостави на родителите адекватно обезщетение.

Виж още: **Zoran Stojanović and Others v. Serbia**, решение (Комитет – заличаване) от 3 декември 2020;
M.J. v. Serbia (no. 3567/09), решение (Комитет – заличаване) от 3 декември 2020;
S.R. v. Serbia (no. 8184/07), решение (Комитет - заличаване) от 3 декември 2020.

Припознаване

Marckx v. Belgium

13 юни 1979 г.

Неомъжена майка от Белгия се оплаква, че на нея и дъщеря ѝ са отказани права, предоставени на омъжените майки и техните деца: наред с други неща, тя трябва да признае детето си (или да заведе съдебно дело), за да установи родство (омъжените майки могат да се позоват на акта за раждане); признаването ограничава възможността ѝ да завещава имущество на детето си и не създава правна връзка между детето и семейството на майката, нейната баба и леля. Само като се омъжи и след това осинови собствената си дъщеря (или като премине през процес на узаконяване), тя би си гарантирала, че детето ѝ ще има същите права като дете, родено по време на брак.

Съдът намира по-конкретно, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, разглеждан самостоятелно, както и нарушение на **член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията **във връзка с член 8**, по отношение на двете жалбоподателки относно установяването на произхода на втората жалбоподателка по майчина линия, липсата на правна връзка със семейството на майка ѝ и нейните наследствени права и свободата на майката да избере как да се разпоредва с имуществото си. Към момента на постановяване на решението в белгийския

парламент се разглежда проект на закон за заличаване на различията в третирането между деца на сключили и неключили брак родители.

Rasmussen v. Denmark

28 ноември 1984 г.

Това дело се отнася до факта, че жалбоподателят е бил възпрепятстван да заведе дело за оспорване на бащинството след раздялата със съпругата му, поради закон от 1960 г., който ограничава със срок правото на баща да оспорва бащинството си по отношение на родено по време на брака дете, но позволява на майката да оспорва бащинството по всяко време.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **в съчетание с член 6** (право на справедлив съдебен процес) **и член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че разликата в третирането, установена по този въпрос между съпрузи и съпруги, се основава на схващането, че сроковете за оспорване на бащинство са по-малко необходими за съпругите, отколкото за съпрузите, тъй като интересите на майката обикновено съвпадат с интересите на детето, доколкото в преобладаващия случай при развод или раздяла тя получава родителските права. Действащите към онзи момент правила са променени от датския парламент през 1982 г., с аргумент, че съображенията залегнали в основата на Закона от 1960 г., вече не са в съответствие с развитието на обществото. От това не може да се направи извод, че начинът, по който той е оценил ситуацията двадесет и две години по-рано, не е разумен.

Kroon and Others v. the Netherlands

27 октомври 1994 г.

Това дело се отнася до отказа на властите да признаят партньора на жалбоподателката за баща на детето ѝ. Жалбоподателката не е имала контакт със съпруга си в продължение на няколко години, но разводът ѝ е приключил едва една година след раждането на сина ѝ, така че детето е вписано като син на съпруга ѝ.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като посочва, че понятието „семеен живот“ не се ограничава само до отношения, основани на брака и може да обхваща други „семеини връзки“. Когато е установено съществуването на семейна връзка с дете, държавата трябва да действа по начин, планиран така, че да се даде възможност на тази връзка да се развие и трябва да се установят правни гаранции, така че детето да се интегрира в семейството му от момента на раждането или възможно най-скоро след това.

X, Y and Z v. the United Kingdom (№ 21830/93)

22 април 1997 г.

Първият жалбоподател X, транс-сексуален (с преход от жена към мъж), живее в постоянен и стабилен съюз с втората жалбоподателка, Y, жена. Третата жалбоподателка, Z, е родена от втората жалбоподателка в резултат на изкуствено осеменяване от донор. Жалбоподателите се оплакват, че ролята на X като баща на Z не е призната и че положението им представлява дискриминация.

Съдът, считайки, че *de facto* семейни връзки свързват тримата жалбоподатели, намира, че член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията е приложим в случая. След това констатира, че в настоящия случай **няма нарушение на член 8** от Конвенцията: като се има предвид, че транс-сексуалността повдига сложни научни, правни, морални и социални въпроси, по отношение на които не съществува общ подход между договарящите държави, Съдът счита, че в този контекст не може да се приеме, че член 8 вменява задължение за държавата ответник формално да признае за баща на дете лице, което не е биологичен баща. При това обстоятелството фактът, че законът на Обединеното кралство не позволява специално правно признаване на връзката между X и Z, не представлява незачитане на семейния живот по смисъла на тази разпоредба.

Mikulić v. Croatia

7 февруари 2002 г.

Делото касае дете, родено извън брак, което заедно с нейната майка, предявява иск за бащинство. Жалбоподателката се оплаква, че хърватското законодателство не задължава мъжете, срещу които са предявени иски за бащинство, да изпълняват съдебни разпоредения да се подложат на ДНК тест и че невземането на решение от страна на националните съдилища по иска ѝ за бащинство ѝ е донесъл несигурност по отношение на нейната самоличност. Тя се оплаква и от продължителността на производството (*бел.* което още не е приключило) и липсата на ефективно средство за защита, което да ускори процеса.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той отбелязва по-конкретно, че при постановяване на решение по иск за установяване на бащинство, съдилищата са длъжни да вземат предвид основния принцип за интересите на детето. В настоящия случай той констатира, че наличната процедура не е постигнала справедлив баланс между правото на жалбоподателката да премахне несигурността по отношение на своята самоличност без

неугодно забавяне и правото на предполагаемия ѝ баща да не се подлага на ДНК тестове. Съответно неефективността на съдилищата е оставила жалбоподателката в състояние на продължителна несигурност по отношение на нейната самоличност. Освен това Съдът намира, че е налице **нарушение на член 6 § 1** (право на справедливо гледане на дело в разумен срок) и нарушение на член 13 (право на ефективни средства за защита) от Конвенцията.

Mizzi v. Malta

12 януари 2006 г.

През 1966 г. съпругата на жалбоподателя забременява. На следващата година двойката се разделя. Жалбоподателят бил признат за баща на детето, родено междувременно, по силата на установена в малтийското законодателство презумпция и бил вписан като негов биологичен баща. След ДНК тест, който, според жалбоподателя установява, че той не е баща на детето, той безуспешно се опитва да образува гражданско производство за оборване на бащинството. Жалбоподателят се оплаква, че му е отказан достъп до съд и че необоримата презумпция за бащинство, приложена в неговия случай, представлява непропорционална намеса в правото му на зачитане на личния и семейния живот. Освен това той се оплаква, че е претърпял дискриминация, тъй като други страни, които имат интерес от установяване на бащинство в случая, не са обект на същите строги условия и срокове.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 6 § 1** (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, като констатира, че практическата невъзможност на жалбоподателя да отрече бащинството си от деня на раждането на детето до настоящия момент по същество нарушава правото му на достъп до съд. Освен това той намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като се има предвид, че не е постигнат справедлив баланс между обществен интерес от защита на правната сигурност на семейните отношения и правото на жалбоподателя да бъде оборена правната презумпция за неговото бащинство в светлината на биологичните доказателства. И на последно място Съдът намира, че е налице **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с членове 6 и 8** от Конвенцията: отбелязвайки, че при предявяване на иск за оспорване на бащинството му, жалбоподателят е бил обвързан със срокове, които не са приложими за други „заинтересовани страни“, той констатира, че строгото прилагане на срока заедно с отказа на Конституционния съд да допусне изключение, е лишило жалбоподателя от упражняването на правата му, гарантирани от членове 6 и 8, които обаче са се ползвали и все още се ползват от другите заинтересовани страни.

Чавдаров срещу България

21 ноември 2010 г.

Това дело се отнася до невъзможността на мъж да получи признаване на бащинството на три деца, родени от връзката му с омъжена жена по времето, когато те са живели заедно.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че в случая не е нарушен справедливият баланс между интересите на обществото и интересите на засегнатите лица. Той отбелязва, че властите не са отговорни за бездействието на жалбоподателя да се възползва от възможностите, които му дава националното право да установи бащинската си връзка с децата си или да преодолее практическите недостатъци, породени от липсата на такава връзка. Зачитането на легитимните интереси на децата също е гарантирано от националното законодателство.

Krušković v. Croatia

21 Юни 2011 г.

Жалбоподателят се оплаква, че му е отказано правото да бъде вписан като баща на биологичното си дете, родено извън брак. Тъй като страда от личностно разстройство в резултат на продължителна злоупотреба с наркотици, той е бил поставен под запрещение по препоръка на психиатър.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че като пренебрегва претенцията на жалбоподателя, че е биологичен баща на детето, хърватската държава не е успяла да изпълни позитивното си задължение да гарантира правото му на зачитане на личния и семейния живот. Той отбелязва по-конкретно, че през двете години и половина между момента, в който жалбоподателят е подал декларацията си пред регистъра, и започването на производството пред националните съдилища за установяване на бащинство, той е бил оставен в правен вакуум. Претенцията му не е била разглеждана без явна причина. Съдът не може да приеме, че това е било в най-добрия интерес нито на бащата, който има жизненоважен интерес да установи биологичната истина за важен аспект от личния си живот, нито на детето да бъде информирано за своята самоличност.

[Abrens v. Germany](#) и [Kautzor v. Germany](#)

22 Март 2012 г.

Тези дела се отнасят до отказа на германските съдилища да позволят съответно на двама мъже - да се оспори бащинството на друг мъж по отношение на биологичната дъщеря на първия жалбоподател, в единия случай и на предполагаемата биологична дъщеря на втория жалбоподател, в другия.

И в двата случая Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той смята, че решенията на германските съдилища за отхвърляне на молбите на жалбоподателите за законно установяване на бащинството им, са намеса в правото им на зачитане на личния им живот. Същевременно Съдът констатира, че тези решения не представляват намеса в семейния им живот, съобразно член 8 от Конвенцията, тъй като между жалбоподателите и съответните деца никога не е имало близки лични отношения. Освен това Съдът намира, че **няма нарушение на член 8 във връзка с член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията, като констатира, че решението да се даде предимство на съществуващите семейни връзки между детето и законните му родители пред връзките с биологичния му баща попада, що се отнася до правния статут, е в пределите на свободата на преценка на държавата.

[Ostace v. Romania](#)

25 февруари 2014 г.

Това дело се отнася до невъзможността жалбоподателят да получи преразглеждане на решение, установяващо бащинството му по отношение на дете, въпреки наличието на извънсъдебната експертиза, доказваща противното. Молбата е отхвърлена на основание, че въпросният документ не е съществувал към момента на първоначалното производство.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той отбелязва по-конкретно, че жалбоподателят не е имал възможност да оспори обявеното от съда бащинство съгласно приложимото национално право. Въпреки че Съдът е готов да признае, че липсата на възможност за оспорване може да се обясни с легитимния интерес за гарантиране на обществената сигурност и стабилността на семейните отношения и за защита на интересите на детето, той смята, че обявявайки за недопустима молбата за възобновяване на делото за бащинство, въпреки че изглежда, че всички страни искат установяване на истината относно произхода на детето, властите не са успели да постигнат справедлив баланс между конкуриращите се интереси.

[Mennesson and Others v. France](#) и [Labassee v. France](#)

26 юни 2014 г.

Тези дела се отнасят до отказ да бъде правно призната във Франция връзка родител-дете, която е възникнала законно в Съединените щати между деца, родени в резултат на сурогатство и двойки, които са преминали през такава процедура. Жалбоподателите се оплакват по-конкретно от факта, че не са могли да получат признаване във Франция на законно установена в чужбина връзка родител-дете, което е в ущърб на най-добрия интерес на децата.

И в двата случая Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията относно правото на жалбоподателите на зачитане на семейния им живот. И в двата случая той обаче намира **нарушение на член 8** по отношение правото на децата на зачитане на личния им живот. Съдът отбелязва, че френските власти, въпреки че са били наясно, че децата са припознавани в Съединените щати като деца на г-н и г-жа Mennesson и г-н и г-жа Labassee, все пак са им отказали този статут по френското право. Той смята, че това противоречие оказва негативен ефект върху идентификацията на децата във френското общество. Освен това Съдът отбелязва, че съдебната практика напълно изключва установяването на правна връзка между деца, родени в резултат на законно сурогатство в чужбина, и техния биологичен баща. Това превишава широките предели на свободата на преценка, дадена на държавите в областта на решенията, свързани със сурогатството.

Вж. също: [Foulon and Bouvet v. France](#), решение от 21 юли 2016 г.; [Laborie v. France](#), решение от 19 януари 2017 г.

[D. and Others v. Belgium \(№ 29176/13\)](#)

8 юли 2014 г. (решение - частично заличаване от списъка на делата; частична недопустимост)

Това дело се отнася до първоначалния отказ на белгийските власти да допуснат на своя територия дете, което е родено в Украйна от сурогатна бременност, към която са прибегнали жалбоподателите, двама белгийски граждани. Жалбоподателите се позовават по-конкретно на член 3 (забрана на нечовешко или унижително отношение) и член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията.

С оглед на развитието на случая след подаване на жалбата, а именно предоставяне на разрешение за влизане в страната (*laissez-passer*) и пристигането на детето в Белгия, където от този момент то живее с жалбоподателите, Съдът смята тази част от спора за решена и заличава от списъка си оплакването относно отказа на белгийските власти да издадат документи за пътуване на детето. Освен това Съдът

обявява за **недопустима** останалата част от жалбата. Въпреки че отказът на властите, поддържан, докато жалбоподателите не представят достатъчно доказателства, за да може да бъде потвърдена семейна връзка с детето, е довел до ефективното отделяне на детето от жалбоподателите и представлява намеса в правото им на зачитане на семейния им живот, Белгия е действала в рамките на широката си дискреция („широка свобода на преценка“) за вземане на решения по такива въпроси. Освен това Съдът смята, че няма причина да се заключи, че по време на раздялата му с жалбоподателите детето е било подложено на отношение в разрез с член 3 от Конвенцията.

Mandet v. France

14 януари 2016 г.

Това дело се отнася до отмяна на официално признаване на бащинство, направено от съпруга на майката, по искане на биологичния баща на детето. Жалбоподателите – майката, нейният съпруг и детето – се оплакват от отмяната на припознаването на детето и на законния му статут, придобития след брака на първите двама жалбоподатели. По-конкретно те смятат тези мерки за непропорционални предвид най-добрия интерес на детето, който според тях изисква законната връзка родител-дете, установена от няколко години, да се запази, и емоционалната му стабилност да се съхрани.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той отбелязва по-конкретно, че от мотивите на решенията на френските съдилища е видно, че най-добрият интерес на детето е поставен на своето централно място в техните съображения. При този подход те установяват, че въпреки че детето смята, че съпругът на майка му е негов баща, е в негов интерес преди всичко да знае истината за произхода си. Тези решения не се свеждат до неправомерно предпочитане на интересите на биологичния баща пред интересите на детето, а до приемането, че интересите на детето и на биологичния баща отчасти се припокриват. Следва да се отбележи също, че след като са възложили родителската отговорност на майката, решенията на френските съдилища не са попречили на детето да продължи да живее като член семейство Mandet в съответствие с неговите желания.

Л.Л. и П.К. срещу България (№ 7949/11)

8 декември 2016 г.

Това дело се отнася до невъзможността на жалбоподателите, които твърдят, че са биологични бащи на деца, родени извън брак, да оспорят декларации за припознаване от страна на други двама мъже и да установят собственото си бащинство.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че правото на зачитане на личния живот на жалбоподателите е нарушено поради невъзможността съгласно националното законодателство да установят, че те са бащи на децата, единствено поради това, че други мъже вече са признали последните за свои, без да се вземат предвид конкретните обстоятелства за всеки отделен случай и положението на различните действащи лица (детето, майката, законният бащата и мъжът, който твърди, че е биологичен баща).

Mifsud v. Malta

29 януари 2019 г.

Жалбоподателят⁵ се оплаква, че е бил принуден със съдебно разпореждане да се подложи на ДНК тест по дело за оспорвано бащинство.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че националните съдилища са балансирали справедливо правата на жалбоподателя и тези на жената, която се опитва да установи, че той е нейният баща. По-конкретно възраженията на жалбоподателя срещу подлагане на теста са разгледани от националните съдилища – първо от първоинстанционния граждански съд, а след това и на две нива на конституционния съд, като в крайна сметка са се произнесли срещу него и са разпоредили провеждането на процедурата.

Консултативно становище относно признаването във вътрешното право на законна връзка родител-дете между дете, родено в чужбина чрез гестационно сурогатство и жената, за която е предназначено детето след раждането, поискано от френския Касационен съд (Искане № P16-2018-001)

10 април 2019 г. (Голяма камара)

Това дело се отнася до възможността за признаване във вътрешното право на законна връзка родител-дете между дете, родено в чужбина чрез гестационно сурогатство, и жената, която е получила детето, и е била вписана в съставения в чужбина акт за раждане като „законна майка“, при хипотеза, в която детето

⁵ Той умира през декември 2017 г. и жалбата е продължена от вдовицата му.

е заченато с помощта на донорски яйцеклетки на трета страна и в която законната връзка родител-дете с мъжа, е призната във вътрешното право.

Съдът констатира, че държавите не са длъжни да вписват данните от акта за раждане на дете, родено в чужбина чрез гестационно сурогатство, за да установят правна връзка родител-дете с жената, имаща претенции за негова законна майка, защото осиновяването може също да служи като средство за признаване на тази връзка.

Той намира по-конкретно, че в хипотеза, в която дете е родено в чужбина чрез гестационно сурогатство и е заченато с помощта на гаметите на трета страна (донорска яйцеклетка) и на мъжа, и в която законната връзка родител-дете с бащата е призната във вътрешното право,

1. правото на детето на зачитане на личния живот по смисъла на член 8 от Конвенцията изисква вътрешното право да предоставя възможност за признаване на законната връзка родител-дете с жената, посочена в надлежно съставения в чужбина акт за раждане като „законна майка“;
2. правото на детето на зачитане на личния живот не изисква това признаване да бъде под формата на вписване в регистъра на раждания, бракове и смърт на данните от акт за раждане, надлежно съставен в чужбина; могат да се използват и други средства, като осиновяване на детето от жената, която е станала родител при условията на споразумение за сурогатно майчинство.

C and E v. France (№ 1462/18 и 17348/18)

19 ноември 2019 г. (решение по допустимост на Комитет)

Това дело се отнася до отказа на френските власти да впишат в регистъра на актовете за раждане, брак и смърт пълните данни от актовете за раждане на деца, родени в чужбина чрез гестационно сурогатство и заченати с помощта на гаметите на трета страна (донорска яйцеклетка) и бащата, доколкото в актовете за раждане като законна майка е посочена жената, която става майка при условията на споразумение за сурогатно майчинство.

Съдът обявява двете жалби за **недопустими** като явно необосновани. Той смята по-конкретно, че отказът на френските власти не е непропорционален, тъй като вътрешното право предоставя възможност за признаване на връзката родител-дете между децата жалбоподатели и жената, която им става родител при условията на споразумение за сурогатно майчинство, чрез осиновяване на детето на своя съпруг. Съдът също отбелязва, че средното време за изчакване на решение е едва 4,1 месеца в случай на пълно осиновяване и 4,7 месеца в случай на непълно осиновяване.

D v. France (№ 11288/18)

16 юли 2020 г.

Това дело се отнася до отказа за вписване във френския регистър на раждания, бракове и смърт на данните от акта за раждане на дете, родено в чужбина чрез гестационно сурогатство, доколкото в акта е посочена жената, която следва да има дете при условията на споразумение за сурогатно майчинство, която е и генетична майка на детето, като майка. Детето, третият жалбоподател по делото, е родено в Украйна през 2012 г. В нейния акт за раждане, издаден в Киев, първата жалбоподателка е посочена като майка, а вторият жалбоподател - като баща, без да се споменава жената, която е родила детето. Първите двама жалбоподатели, съпруг и съпруга, и детето се оплакват от нарушение на правото на детето на зачитане на личния му живот и от дискриминация въз основа на „раждане“ при упражняването от негова страна на това право.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че с отказа за вписване на данните от украинския акт за раждане на третата жалбоподателка във френския регистър на раждания, доколкото в него се посочва първата жалбоподателка като майка на детето, Франция не е превишила пределите на своята преценка при обстоятелствата по настоящото дело. Той също намира, че **няма нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията **във връзка с член 8**, като приема, че разликата в третирането, от която жалбоподателите се оплакват по отношение на средствата за признаване на правната връзка между такива деца и тяхната генетична майка, има обективна и разумна обосновка. В своето решение Съдът отбелязва по-конкретно, че преди това се е произнесъл по въпроса за правната връзка родител-дете между дете и бащата, който има дете при условията на споразумение за сурогатно майчинство, когато последният е биологичният баща, в своите решения по *Mennesson* и *Labassee* (вж. по-горе). Според тази практика, наличието на генетична връзка не означава, че правото на детето на зачитане на личния му живот изисква правната връзка с бащата, който има дете при условията на споразумение за сурогатно майчинство, да бъде установена специално чрез вписване на данните от чуждестранен акт за раждане. Съдът не вижда причина при обстоятелствата по настоящото дело да вземе различно решение относно признаването на правната връзка с жената, която има дете при условията на споразумение за сурогатно майчинство, която е генетична майка на детето. Съдът посочва също констатацията си в консултативно становище № P16-2018-001 (вж. по-горе), че осиновяването произвежда подобни ефекти като вписването на данните за раждане в чужбина, когато става въпрос за признаване на правната връзка между детето и

жената, която има дете при условията на споразумение за сурогатно майчинство.

Койчев срещу България

13 октомври 2020 г

Жалбоподателят по това дело твърди, че е биологичен баща на дете, родено извън брак, и се оплаква от факта, че действията му за признаване на бащинството му са отхвърлени с мотива, че детето е признато от друг мъж – новия съпруг на майката.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията по отношение на жалбоподателя. Той отбелязва по-конкретно, че жалбоподателят безуспешно се е опитал да бъде признат за биологичен баща на детето, по-конкретно чрез подаване на нотариално заверена декларация за признаване на бащинство, чрез образуване на няколко съдебни производства и като се е обърнал към прокуратурата и службите за социално подпомагане. Съдът констатира, че въпреки че националните съдилища и власти в своите решения са изложили определени причини, които според тях обосновават отказа да му се позволи да установи бащинство, процесът на вземане на решения, при който са постановени тези решения, не е гарантирал необходимата защита на интересите на жалбоподателя и не е позволил подробна оценка на фактите или претегляне на засегнатите, конкуриращи се интереси. Въпреки широката свобода на преценка, от която се ползва държавата по отношение на такива въпроси, правото на жалбоподателя на зачитане на личния му живот по този начин не е реализирано.

Вж. също скоростна практика:

Докторов срещу България, решение от 5 април 2018 г., относно оплакването на жалбоподателя, че не е било невъзможно да оспори бащинството си по отношение на дете, родено по време на брака му с майката на детето, в което Съдът намира, че е налице нарушение на член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията.

Fröhlich v. Germany, решение от 26 юли 2018 г., относно убеждението на жалбоподателя, че той е биологичен баща на момиченце, родено през 2006 г., и свързаното с това национално съдебно производство, в което Съдът намира, че няма нарушение на член 8 (право зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията.

Valdís Fjölvisdóttir and Others v. Iceland

18 май 2021⁶

Това дело се отнася до непризнаването на роднинска връзка между двамата жалбоподатели и третия жалбоподател, който е роден чрез сурогатна майка в САЩ. Първият и вторият жалбоподатели са родители при условията на споразумение за сурогатно майчинство на третия жалбоподател, но никой от тях не е биологично свързан с него. Те не са признати като родители на детето в Исландия, където сурогатството не е законно. Жалбоподателите се оплакват по-конкретно, че отказът на властите да впишат първия и втория жалбоподател като родители на третия жалбоподател представлява намеса в правата им.

Съдът намира, че няма **нарушение на член 8** (право на зачитане на семейния живот) на Конвенцията. Съдът счита по-конкретно, че въпреки липсата на биологична връзка между жалбоподателите, връзката между жалбоподателите следва да се квалифицира като изпълняваща критериите за “семеен живот”. Въпреки това, Съдът намира, че решението първите двама жалбоподатели да не бъдат признати за родители на детето е имало достатъчно основание във вътрешното право и вземайки предвид усилията от страна на властите да поддържат този “семеен живот”, в крайна сметка намира, че в настоящия случай Исландия е действала в рамките на своята дискреция.

Родителски права, попечителство над деца и права на лични отношения

Hoffmann v. Austria

23 юни 1993 г.

Това дело се отнася до отнемане на родителските права на жалбоподателката, след като тя се развежда с бащата на двете им деца, защото тя е свидетел на Йехова.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) **във връзка с член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията, като констатира, че отнемането на родителските права се основава на разграничение, по същество произтичащо от религиозни съображения.

⁶ Това решение ще влезе в сила при обстоятелствата, посочени в член 44 § 2 (окончателни решения) от [Европейската конвенция за правата на човека](#)

Salgueiro da Silva Mouta v. Portugal

21 декември 1999 г.

Жалбоподателят – хомосексуален мъж, живеещ с друг мъж – е възпрепятстван от бившата си съпруга да се среща с дъщеря си в нарушение на споразумение, постигнато по време на развода им. Той се оплаква от необоснована намеса в правото му на зачитане на личния и семейния му живот, гарантирано от член 8 от Конвенцията, и от дискриминация, в противоречие с член 14 от Конвенцията. Освен това той твърди, че в нарушение на член 8, е бил принуден от Апелативния съд да крие хомосексуалността си, когато се среща с дъщеря си.

Съдът намира, че е налице нарушение на **член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Решението на португалските съдилища се е основало до голяма степен на факта, че жалбоподателят е хомосексуален мъж и че „детето трябва да живее в традиционно португалско семейство“. Това разграничение, основано на съображения, свързани със сексуалната ориентация, не е приемливо съгласно Конвенцията.

Palau-Martinez v. France

16 декември 2003 г.

Жалбоподателката, която е свидетел на Йехова, твърди по-конкретно, че съдебното разпореждане относно местоживеенето на двете ѝ деца, предвиждаща те да живеят с баща си, е намеса в личния и семейния ѝ живот и е дискриминационна.

При липсата на разумно съотношение на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел, Съдът намира, че е налице нарушение на **член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Съдът отбелязва по-конкретно, че когато Апелативният съд решава, че децата трябва да живеят с баща си, те вече са живели при майка си в продължение на близо три години и половина. Освен това, разглеждайки условията, при които жалбоподателката и бившият ѝ съпруг са отглеждали децата си, Апелативният съд се е отнесъл по различен начин към родителите въз основа на религията на жалбоподателката, на базата на твърде краен анализ на възпитателните принципи, които предполагаемо налагала религията. Съдът констатира, че по този начин въззивният съд се е произнесъл въз основа на общи съображения, без да установи връзка между условията на живот на децата с майка им и техните реални интереси. Макар и уместни, тези мотиви не са достатъчни.

Zaunegger v. Germany

3 декември 2009 г.

Жалбоподателят, чиято дъщеря е родена извън брак, се оплаква от факта, че за разлика от ситуацията на разведените бащи и майки, германското право не давало възможност на родител в неговата ситуация да получи съвместно попечителство без съгласието на майката.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че не е постигнат разумен баланс между общото изключване на съдебния контрол по отношение на първоначалното присъждане на родителските права изцяло на майката и преследваната цел, а именно защитата на най-добрият интерес на дете, родено извън брак. Съдът по-конкретно смята, че по принцип даването на споделени родителските права по отношение на дете, родено извън брак, би могло да се откаже, например когато нарушената комуникация между родителите обуславя риск за детето. Тези съображения обаче не са били приложими в настоящия случай, тъй като жалбоподателят е продължавал да полага редовни грижи за детето.

P.V. v. Spain (№ 35159/09)

30 ноември 2010 г.

Това дело се отнася до транс-сексуална (с преход от мъж към жена), която преди смяната на пола си е имала син от съпругата си през 1998 г. Те се разделят през 2002 г. и жалбоподателката се оплаква от ограниченията, наложени от съда във връзка с режима за лични отношения със сина ѝ на основание, че нейната емоционална нестабилност след смяната на пола водела до риск от разстройване на детето, тогава на шест години.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) **във връзка с член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията. Той констатира, че ограничаването на режима не е било резултат от дискриминация въз основа на транс-сексуалността на жалбоподателката. Решаващото основание за ограничението, наложено от испанските съдилища, като се има предвид временната емоционална нестабилност на жалбоподателката, е било благосъстоянието на детето. Възприето решение е предвидило плавен процес, който да позволи на детето постепенно да свикне с промяната на пола на баща си.

Anayo v. Germany

21 декември 2010 г.

Това дело се отнася до отказа на германските съдилища да разрешат на жалбоподателя да се среща с биологичните си деца, близнаци, с които той никога не е живял.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че властите не са разгледали въпроса дали връзка между близнаците и жалбоподателя би била в интерес на децата.

Schneider v. Germany

15 септември 2011 г.

Това дело се отнася до отказа на германските съдилища да разрешат на жалбоподателя да има контакти с момче, което според него е негов биологичен син. Законният баща на детето е женен за майката.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че фактът, че няма „семеен живот“ – не е било установено, че жалбоподателят действително е биологичен баща на детето, а между тях никога не е имало никакви близки лични отношения – не може да бъде използван срещу жалбоподателя. Въпросът дали той има право на достъп или на информация по отношение на детето, дори и при липса на семеен живот, засяга значителна част от неговата самоидентификация и следователно неговия „личен живот“.

Diamante and Pelliccioni v. San Marino

27 септември 2011 г.

Това дело е относно производство за предоставяне на родителски права по отношение на дете, чиято майка е италианка и чийто баща е гражданин на Сан Марино. Жалбоподателите, майката и детето, се оплакват по-специално от решение, с което се разпорежда детето да бъде върнато в Сан Марино, за да живее при баща си и да ходи на училище там.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Според него националните съдилища са провели като цяло производството с дължимата грижа. Въпросната мярка преследва легитимната цел да защити правата и свободите на детето и неговите родители. Съдилищата са взели предвид най-добрият интерес на детето и конкретните обстоятелства в семейството, като са допускали и промяна в мерките, когато ситуацията е налагала това.

Любенова срещу България

18 октомври 2011 г.

Това дело се отнася до родителските права на майка, която временно е поверила детето на родителите на бащата. Жалбоподателката се оплаква по-конкретно от отказа на националните съдилища да разпоредят на бабата и дядото ѝ да върнат сина ѝ и твърди, че властите не са указали необходимото съдействие, за да спомогнат възстановяването на връзката с непълнолетния ѝ син.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че българските власти не са изпълнили своето позитивно задължение да предприемат необходимите мерки за защита на семейния живот на жалбоподателката и нейния син.

Cengiz Kılıç v. Turkey

6 декември 2011 г.

Това дело се отнася до невъзможността на баща да упражни правото си на лични отношения със сина си по време на бракоразно производство. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно от порочни действия от страна на националните власти, които не са предприели необходимите стъпки, за да му позволят да поддържа отношения със сина си и не са премахнали пречките пред упражняването на това право въпреки съдебните решения, в които то му е предоставено. Освен това той се оплаква от продължителността на двете бракоразно производства и от липсата на ефективно средство за защита, което да му позволи делото му да се разгледа в разумен срок.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че като не е предприела всички практически мерки, които разумно биха могли да се очакват от нея при обстоятелствата в случая, турската държава не е изпълнила задълженията си по член 8. В това дело Съдът отбелязва по-конкретно, че националната правна система не предвижда гражданска медиация – възможност, която би била желателна като средство за насърчаване на сътрудничеството между всички засегнати лица. В тази връзка той се позовава на [Препоръка № R \(98\) 1](#) на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно семейната медиация⁷, която предвижда, че прибягването до семейна медиация може „да подобри комуникацията между членовете на семейството,

⁷ [Препоръка № R \(98\) 1](#) на Комитета на министрите на Съвета на Европа към държавите членки относно семейната медиация, приета на 21 януари 1998 г. на 616-тата среща на заместник - министрите.

да намали конфликта между спорещите страни, да доведе до приятелски споразумения, да осигури приемственост на личните контакти между родители и деца и да намали социалните и икономическите разходи за раздяла и развод за самите страни и за държавите“. Освен това Съдът намира, че е налице **нарушение на член 6 § 1** (право на справедливо гледане на дело в разумен срок) от Конвенцията, като констатира, че с оглед на залога в производството, а именно разводът на родителите и неговите последици за отношенията на жалбоподателя със сина му, продължителността на двете производства не може да се приеме за разумна. И на последно място, отбелязвайки, че турската правна система не предоставя на страните възможността да се оплачат от прекомерната продължителност на производството, Съдът намира, че е налице **нарушение на член 13** (право на ефективни средства за защита) **във връзка с член 6 § 1** от Конвенцията.

Вж. също: [Polidario c. Suisse](#), решение от 30 юли 2013 г.

Kopf and Liberda v. Austria

17 януари 2012 г.

Между декември 1997 г. и октомври 2001 г. жалбоподателите, женена двойка, са приемни родители на момче, родено през 1995 г. След като родителските права на биологичната му майка са възстановени, на жалбоподателите са отказани достъп, както и право на лични отношения с него. Те се оплакват по-конкретно, че австрийските съдилища са решили – след производство, продължило три години и половина – че да им бъде предоставено право на лични отношения, вече не е в най-добрия интерес на детето.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че въпреки че австрийските съдилища, по време на вземането на решенията си, са постигнали справедлив баланс между конкуриращите се интереси на детето и неговите бивши приемни родители, те не са разгледали достатъчно бързо молбата на жалбоподателите да им бъде разрешено да се срещат с детето, което са отглеждали като приемно.

Santos Nunes v. Portugal

22 май 2012 г.

Жалбоподателят се оплаква от бездействието и липса на старание на португалските власти и прекомерната продължителност на производство за изпълнение на решение, с което са му предоставени родителските права по отношение на дъщеря му. Майката на детето го е била поверила на грижите на двойка, която отказвала да го предаде.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че необичайната ситуация, с която се сблъскват властите в този случай, надхвърляща спор между биологични родители или държавата, не ги освобождава от задължението да положат максимални усилия, за да осигурят изпълнението на решението относно на родителските права по отношение на детето на жалбоподателя.

Vojnity v. Hungary

12 февруари 2013 г.

Това дело касае пълното лишаване от право на лични отношения на баща с мотива, че неговите религиозни убеждения са в ущърб на възпитаването на сина му. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно, че отказът да му бъде предоставено право на лични отношения се основава на неговите религиозни убеждения и че е третиран по различен начин спрямо други лица, които търсят право си на лични отношения след развод или раздяла.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) **във връзка с член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че унгарските съдилища не са успели да докажат, че е в интерес на детето да се прекъснат всички връзки с баща му, който следователно е бил дискриминиран при упражняване на правото му на зачитане на семейния живот. Не са били налице изключителни обстоятелства, които да оправдаят предприемането на такава радикална мярка като прекъсване на всякаква форма на контакт и семеен живот между жалбоподателя и неговия син.

Kuppinger (№ 2) v. Germany

15 януари 2015 г.

Това дело се отнася по-конкретно до оплакване на бащата на дете, родено извън брак, за това че производството, което той е завел за изпълнение на съдебни актове, предоставящи му право на лични отношения със сина му, е било прекомерно дълго и неефективно.

Съдът намира, че има **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията по отношение на изпълнението на привременни мерки, постановени от съда през май 2010 г. и предоставящи на жалбоподателя правото да се вижда със сина си. Той констатира, че германските власти не са предприели ефективни стъпки за изпълнение на този съдебен акт. Освен това Съдът намира,

че **няма нарушение на член 8** по отношение както на изпълнението на акта, с което е предоставено право на лични отношения от септември 2010 г., така и на контролното производство по отношение на режима на лични отношения. На последно място Съдът намира, че е налице **нарушение на член 13** (право на ефективни средства за защита) **във връзка с член 8** от Конвенцията, като констатира по-конкретно, че той не разполага с ефективно средство за защита съгласно германското право срещу продължителността на производство, което не само предлага парично обезщетение, но и би могло да ускори производството по неговите права за контакт пред семейните съдилища.

Nazarenko v. Russia

16 юли 2015 г.

Това дело се отнася до изключването на жалбоподателя от живота на дъщеря му с прекратяването на бащинството му, след като е разкрито, че той не е биологичният ѝ баща. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно от прекратяването на бащинството му, като твърди, че това го е лишило от контакт с дъщеря му и от възможността да защитава нейните интереси в съда.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че руските власти не са предоставили възможност за поддържане на семейните връзки между жалбоподателя и детето, които са развили близка емоционална връзка в продължение на години и са се смятали за баща и дъщеря. Пълното и автоматично изключване на жалбоподателя от живота на детето след прекратяването на бащинството му без каквато и да е възможност да се вземе предвид най-добрият интерес на детето – последица от липсата на гъвкавост на вътрешното право – следователно представлява незачитане на семейния му живот. Съдът смята по-конкретно, че държавите трябва да бъдат задължени да разглеждат във всеки конкретен случай дали е в интерес на детето да поддържа контакт с лице, независимо от наличието на биологична връзка помежду им.

Bondavalli v. Italy

17 ноември 2015 г.

Това дело се отнася до невъзможността на жалбоподателя да упражни в пълнота правото си на лични отношения със сина си поради доклади с отрицателна оценка на социалните служби в Скандиано, с които майката е имала професионални връзки. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно, че социалните служби имат твърде голяма автономия при изпълнението на решенията на Съда за непълнолетни на Болоня. Освен това той критикува този съд за това, че не е упражнил редовен надзор върху работата на социалните служби.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че италианските власти не са положили адекватни и достатъчни усилия, за да гарантират, че жалбоподателят е могъл да упражни правото си на лични отношения с детето си и по този начин са нарушили правото му на зачитане на семейния му живот. Съдът отбелязва по-конкретно, че въпреки редица жалби, подадените от жалбоподателя и няколко представени от него оценки, според които той не страда от никакви психологически проблеми, националните съдилища са продължили да възлагат надзор по отношение правото му на лични контакти на социалните служби на Скандиано. Освен това националните съдилища не са предприели адекватни мерки за защита на правата на жалбоподателя и за вземане на неговите интереси под внимание. С оглед на непоправимите последици от хода на времето върху отношенията между детето и баща му, Съдът е на мнение, че е било задача на националните власти своевременно да преразгледат правото на лични отношения на жалбоподателя, като вземат предвид най-добрия интерес на детето.

Kocherov and Sergeeva v. Russia

29 март 2016 г.

Жалбоподателите по това дело – баща и дъщеря – се оплакват от ограничаването на родителските права на първия жалбоподател поради негово увреждане.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че причините, на които се позовават руските съдилища за ограничаване на родителските права на първия жалбоподател над втората жалбоподателка, са недостатъчни, за да се оправдае намесата в семейния живот на жалбоподателите, която следователно е била непропорционална на преследваната легитимна цел.

Kacper Nowakowski v. Poland

10 януари 2017 г.

Това дело се отнася до правото на лични отношения на глухоням баща със сина му, който също има увреждане на слуха. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно от отхвърлянето на молбата му за разширяване на режима за лични отношения със сина му.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от

Конвенцията, като констатира, че въпреки че обтегнатите отношения на родителите са затруднили задачата на полските съдилища по отношение въпроса за правото на лични отношения, те е трябвало да предприемат мерки за съгласуване на конкуриращите се интереси на страните като вземат предвид, че интересите на детето са от първостепенно значение. Съдилищата по-конкретно не са проучили правилно възможностите, които съществуват съгласно националното законодателство за улесняване на разширяването на контакта между жалбоподателя и неговия син. Освен това те не са успели да предвидят мерки, по-адаптирани към увреждането на жалбоподателя, като например получаване на експертни становища от специалисти, запознати с проблемите, с които се сблъскват хората с увреден слух. Всъщност съдилищата са се позовали на експертизи, които са се фокусирали върху комуникационната бариера между бащата и сина, вместо да разсъждават върху възможните начини за нейното преодоляване.

M.K. v. Greece (№ 51312/16)

1 февруари 2018 г.

Това дело се отнася до невъзможността на жалбоподателката, майката на две деца, да упражнява родителските права над един от синовете си (А.) въпреки решението на гръцките съдилища, с което ѝ се присъждат трайно родителските права. Бившият ѝ съпруг живее в Гърция с двамата им синове, докато тя живее във Франция. Жалбоподателката се оплаква по-конкретно, че гръцките власти не са изпълнили съдебните решения в нейна полза, постановени от гръцкия и френския съд относно родителските права над нейния син. Освен това тя твърди, че те са отказали да съдействат за завръщането на детето във Франция и не са предприели действия по жалбите ѝ срещу бившия ѝ съпруг за отвлечане на деца.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че гръцките власти са предприели мерките, които разумно могат да се очакват от тях, за да изпълнят своите позитивни задължения по член 8. Наред с други неща, те са взели предвид цялостната семейна ситуация, начина, по който тя се е променила с течение на времето и най-добрия интерес на двамата братя и особено на А. Последният, който по това време е на 13, ясно е изразил пред гръцките власти желанието си да остане със своите брат и баща в Гърция. В този случай Съдът припомня по-конкретно, че желанията, изразени от дете, което има необходимата зрялост и разбиране, са ключов фактор, който трябва да се вземе предвид при всяко съдебно или административно производство, което го засяга. Правото на децата да бъдат изслушани и да бъдат включени в процеса на вземане на решения във всякакви производства от семеен характер, които засягат преди всичко тях, е гарантирано и от няколко международни правни инструмента. По-конкретно член 13 от Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца от 25 октомври 1980 г. предвижда, че властите могат да откажат да разпоредят връщането на дете, ако детето се противопоставя на връщането и е достигнало възраст и степен на зрялост, при които е уместно да се вземе под внимание и неговото мнение.

Bonnaud and Lecocq v. France

6 февруари 2018 г. (решение по допустимост)

Това дело касае молба за съвместно упражняване на родителските права, подадена от две жени, живеещи като двойка, всяка от които има дете, родено в резултат на асистирана репродукция. Жалбоподателките твърдят, че отказът на тяхната молба за делегиране на родителска отговорност една на друга се основава на тяхната сексуална ориентация и води до необоснована и непропорционална разлика в третирането.

Съдът решава да извърши отделна преценка на ситуацията на жалбоподателките преди и след раздялата им в началото на 2012 г. Що се отнася до ситуацията на жалбоподателките преди раздялата им, той намира, че оценката, направена от апелативния съд и потвърдена от касационния съд, според която критериите за взаимно делегиране на родителска отговорност между жалбоподателките не са изпълнени, не разкрива разлика в отношението въз основа на тяхната сексуална ориентация. Поради това обявява жалбата в този аспект за **недопустима** като явно необоснована. Що се отнася до ситуацията на жалбоподателките след раздялата им, Съдът отхвърля жалбата в тази част като преждевременна.

Antkowiak v. Poland

22 май 2018 г. (решение по допустимост)

Това дело се отнася до спор относно родителските права по отношение на дете между жалбоподателите, които са потенциални осиновители, и биологичните родители. Жалбоподателите искат да осиновят бебето на жена, която се е съгласила по време на бременността си да се откаже от него. Тя обаче променя решението си, когато бебето се ражда. Към момента на решението правният спор между жалбоподателите и биологичните родители все още продължава. Детето е поверено на грижите на двойката жалбоподатели от раждането си през 2011 г. Пред Съда жалбоподателите се оплакват от решението на националните съдилища, разпореждащо вземането на детето от техните грижи и настаняването му при неговите биологични родители.

Съдът обявява жалбата за **недопустима** като явно необоснована. Макар да признава емоционалното страдание, което решението на национално равнище е причинило на двойката жалбоподатели, той констатира, че полските съдилища са действали последователно в най-добрия интерес на детето. По-конкретно те са преценили, че не е прекалено късно да се даде на детето, предвид неговата ранна възраст, възможността да бъде отгледано от биологичното си семейство, и отбелязват, че това е единственият начин да се регулира положението му в дългосрочен план и да се избегнат допълнителни емоционални усложнения в бъдеще. Съдът констатира, че съдилищата са стигнали до това заключение, след като са взели предвид мненията на всички заинтересовани страни, както и противоречащите си експертизи и показания, като по този начин са постигнали справедлив баланс между конкуриращите се интереси в деликатния и сложен случай.

R.I. and Others v. Romania (№ 57077/16)

4 декември 2018 г. (Комитет)

Това дело касае жена (първата жалбоподателка), която е получила родителските права над двете си деца, но се е изправила пред невъзможност да приведе в изпълнение съдебното решение и да си върне децата от техния баща. Първата жалбоподателка се оплаква по-конкретно, че властите не са успели да съдействат на нея и нейните деца да получат изпълнение на съдебните актове относно упражняването на родителските права и да действат ефективно във връзка с психологическото насилие, което децата са претърпели от страна на баща си.

Съдът намира, че има **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Приемайки, че властите са поставени в затруднено положение поради съпротива от страна на бащата и на самите деца, вероятно под влияние на бащата, той констатира, че те не са действали своевременно или по разумен начин за изпълнение на съдебните актове относно упражняването на родителските права. Съдът критикува по-конкретно факта, че властите не са обърнали внимание на постепенното прекратяване на връзката на първата жалбоподателка с нейните деца по време на раздялата или на манипулативното поведение на бащата. Поради това той констатира, че като цяло жалбоподателите не са получили ефективна защита на своите права.

Zelikha Magomadova v. Russia

8 октомври 2019 г.

Това дело е относно отказа на роднини на починал баща да предадат на съпруга му шестте ѝ деца в нарушение на съдебните актове, както и относно решението на властите да отнемат родителските права на майката. Жалбоподателката е насилствено разделена от децата си от брата на съпруга ѝ през 2010 г. Децата остават при семейството на съпруга ѝ, което оттогава ѝ пречи да има лични отношения с тях. Братът на съпруга ѝ завежда три производства, за да я лиши от родителските ѝ права, които в крайна сметка се развиват в негова полза през 2013 г., след като властите не привеждат в изпълнение две съдебни решения, първо разпореждащи децата да живеят с майка си и след това определящи право на лични отношения с нея.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията по отношение на жалбоподателката, като констатира, че лишаването ѝ от родителски права е произволно и напълно непропорционално и че такава произволна намеса в едно от основните права по Конвенцията не трябва да се извършва в едно демократично общество, управлявано от върховенството на закона. Съдът отбелязва по-конкретно, че не само че властите са бездействали години наред по казуса на жалбоподателката като са знаели, че тя иска да си върне децата си и да се грижи за тях, но и впоследствие са прехвърлили отговорността върху нея, като в крайна сметка я лишават от родителски права. Освен това той констатира, че заключенията на националния съд в производството, а именно че тя не била успяла да поддържа контакт с децата си и да ги издържа финансово, са толкова необосновани, че биха могли да се смятат единствено за „напълно произволни“.

Stankūnaitė v. Lithuania

29 октомври 2019 г.

Това дело касае оплаквания на жалбоподателката във връзка с решения за настаняване дъщеря ѝ извън семейството, както и факта, че тя ѝ не е била върната, въпреки че наказателното разследване срещу нея (бившият ѝ партньор я е обвинил в съучастие в сексуално насилие над дъщеря им) е било прекратено. Тя се оплаква и от забавянето на реалното връщане на дъщеря ѝ след произнасяне на съда в нейна полза.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията по отношение на жалбоподателката. Той констатира по-конкретно, че литовските власти са действали с необходимото старание в разглежданото производство: първо е трябвало да изчака да бъде снето подозрението от жалбоподателката за участие в твърдяното сексуално насилие над дъщеря ѝ. След като тази пречка е била отстранена и съдилищата са разгледали какво е в най-добрия интерес на детето, те са постановили то да бъде върнато при жалбоподателката. Тогава властите са срещнали съпротива от страна на други членове на семейството при предаването на детето, но в крайна сметка успешно са

предприели подходящи мерки за справяне с една изключително трудна ситуация.

[Luzi v. Italy](#)

5 декември 2019 г. (Комитет)

Жалбоподателят се оплаква от нарушение на правото му на зачитане на семейния му живот въз основа на това, че не е имал възможност да упражнява пълноценно правото си на лични отношения с детето си в продължение на осем години, въпреки няколко съдебни решения.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че в светлината на противопоставянето на майката, продължило около осем години, италианските власти не са положили адекватни усилия да осигурят прилагането на правото на жалбоподателя на лични отношения с дъщеря му и са нарушили правото му на зачитане на семейния му живот.

[Cînta v. Romania](#)

18 февруари 2020 г.

Това дело се отнася до ограничения от съдебните органи режим на лични отношения на жалбоподателя с дъщеря му. Жалбоподателят се оплаква от ограниченото време за лични отношения с дъщеря му и наложените условия в тази връзка. Освен това той твърди, че при определянето на режима е бил дискриминиран въз основа на здравословното си състояние, по-конкретно психичното си заболяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семеен живот) от Конвенцията и **нарушение на член 14** (забрана на дискриминацията) от Конвенцията **във връзка с член 8**. Той констатира по-конкретно, че решенията на националните власти за ограничаване на личните отношения на жалбоподателя с детето му се основават отчасти на факта, че той има психично заболяване. Съдилищата са разпоредили той да вижда детето си само два пъти седмично в присъствието на отчуждената си съпруга, с която детето трябва да живее. Съдилищата обаче не са извършвали каквато и да било смислена оценка, за да обяснят защо психическото му здраве трябва да бъде причина за ограничаване на коментираното право, въпреки че не е имало доказателства, навеждащи към извод за невъзможност за полагане на грижи за детето. Освен това съдилищата не са обсъдили правилно твърденията, че детето няма да бъде в безопасност, когато той се грижи за него, не се демонстрирали как са взели предвид най-добрия интерес на детето; не са и обсъдили алтернативни начини за реализиране на личните отношения. Освен това Съдът смята, че фактът, че жалбоподателят страда от психично заболяване, не може сам по себе си да оправдае третирането му по различен начин от други родители, търсещи контакт с децата си. Правото му на лични отношения с детето е било ограничено, след като съдилищата са направили разграничение въз основа на психичното му здраве, за което не са предоставили разумни и достатъчни аргументи. В настоящето дело жалбоподателят прави *prima facie* основателно оплакване за дискриминация, което държавата ответник не успява да обори.

[Y.I. v. Russia \(№ 68868/14\)](#)

25 февруари 2020 г.

Това дело се отнася до оплакването на жалбоподателката за това, че е лишена от родителските си права по отношение на трите си деца, тъй като е била наркозависима. Зависимостта от наркотици е основание за отнемане на родителски права съгласно руския Семейен кодекс и това е довело до загуба на всички права на лични отношения.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че руските власти не са обосנוвали, че отнемането на родителските права на жалбоподателката е била най-подходящата мярка с оглед най-добрия интерес на децата и поради това счита, че мярката е непропорционална. Съдът констатира по-конкретно, че националните съдилища не са обосנוвали в достатъчна степен прибягването към такава драстична мярка, при положение че във вътрешното право съществуват по-щадящи мерки. Освен това не са взели предвид, че случаят на жалбоподателката не се отличава с история на проявена небрежност към децата от нейната страна, че тя е започнала рехабилитация и не е получавала никакви предупреждения, нито ѝ е била оказвана подкрепа във връзка с проблемите ѝ с наркотиците.

[Honner v. France](#)

12 ноември 2020 г.⁸

Това дело се отнася до отказа за предоставяне на право на лични отношения на жалбоподателката по отношение на детето, което е родено от бившата ѝ партньорка в Белгия с помощта на асистирана репродукция, докато двете жени са били двойка, въпреки факта, че жалбоподателката се е грижила за детето в първите му години. Жалбоподателката твърди, че този отказ е нарушил правото ѝ на зачитане на семейния ѝ живот.

⁸ Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от [Конвенцията](#).

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на семейния живот) от Конвенцията, като по-конкретно констатира, че чрез отхвърляне на молбата на жалбоподателката въз основа на най-добрия интерес на детето и чрез надлежно мотивиране на решението, френските власти не са пропуснали да изпълнят своето позитивно задължение да гарантират ефективно зачитане на правото на жалбоподателката на зачитане на нейния семеен живот.

A.I. v. Italy (no. 70896/17)

1 април 2021 г.⁹

Това дело се отнася до невъзможността на жалбоподателката, бежанка от Нигерия, майка на две деца, която е била жертва на трафик на хора и е била в уязвима позиция, да упражни правото си на лични отношения поради забрана за контакт, постановена от съд, в ситуация, в която производството във връзка с допускане на осиновяването на детето е продължило повече от 3 години.

Съдът намира, че **има нарушение на член 8** (право на зачитане на семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че в рамките на производството не е била поставена достатъчна тежест върху значението на семейния живот за жалбоподателката и на нейните деца, което е довело до прекъсването на контакта между тях. Следователно, производството не е било съпътствано от гаранции, пропорционални на сериозността на намесата и на интересите. Съдът по-конкретно отбелязва, че Апелативният съд, като специализиран съд, състоящ се от двама професионални съдии и двама непрофесионални съдии, не е взел предвид експертните препоръки да се поддържат връзки между жалбоподателката и децата и не е обяснил защо не ги кредитира. Предвид сериозността на ситуацията, властите е трябвало да извършат по-детайлна оценка на уязвимостта на жалбоподателката в разглежданото производство.

Вж. също, наред с други скорошни решения:

Mamchur v. Ukraine

16 юли 2015 г.

N.P. v. Republic of Moldova (№ 58455/13)

6 октомври 2015 г.

Stasik v. Poland

6 октомври 2015 г.

G.B. v. Lithuania (№ 36137/13)

19 януари 2016 г.

Cincimino v. Italy

28 април 2016 г.

Fourkiotis v. Greece

16 юни 2016 г.

Strumia v. Italy

23 юни 2016 г.

Malec v. Poland

28 юни 2016 г.

Krapivin v. Russia

12 юли 2016 г.

Moog v. Germany

6 октомври 2016 г.

Wdowiak v. Poland

7 февруари 2017 г.

D'Alconzo v. Italy

23 февруари 2017 г.

D. and B. v. Austria (№ 40597/12)

⁹ Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от [Конвенцията](#).

31 октомври 2017 г. (решение - частична недопустимост; частично заличаване)

[Vyshnyakov v. Ukraine](#)

24 юли 2018 г.

[Uzbyakov v. Russia](#)

5 май 2020 г.

Поемане на грижата за деца от държавата

[Keegan v. Ireland](#)

26 май 1994 г.

Жалбоподателят се оплаква, че детето му е било дадено за осиновяване без неговото знание или съгласие и че националното законодателство не му е дало дори отменяемо право да бъде определен за настойник (*бел. при оборима презумпция, че в най-добър интерес на детето да бъде под настойничеството на биологичния си родител*). Той също твърди, че не е имал достъп до съд по отношение на производството пред Съвета по осиновяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той отбелязва, че основният проблем в настоящия случай е фактът, че ирландското законодателство е позволило детето на жалбоподателя да бъде дадено за осиновяване скоро след раждането му без неговото знание или съгласие. Подобно положение не само застрашава правилното развитие на връзките на жалбоподателя с детето, но и дава ход на процес, който вероятно ще се окаже необратим, като по този начин поставя жалбоподателя в значително неблагоприятно положение в съравнението му с потенциалните осиновители за попечителството над детето. Поради това, че ирландското правителство не е изложило мотиви, свързани с благосъстоянието на дъщерята на жалбоподателя, за да оправдае такова отклонение от принципите, уреждащи зачитането на семейните връзки, Съдът не приема, че констатираната намеса в правото на жалбоподателя на зачитане на семейния му живот, е била необходима в едно демократично общество.

Съдът освен това намира, че е налице **нарушение на член 6 § 1** (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията. Тъй като жалбоподателят не е имал право по ирландското законодателство да оспори решението за даване на детето за осиновяване нито пред Съвета по осиновяване, нито пред съдилищата, и всъщност е нямал каквато и да било процесуална легитимация в процедурата по осиновяване, единствената му възможност да възпрепятства осиновяването на дъщеря му е била да заведе производство за настойничество и попечителство. До прекратяването на това производство, везните, касаещи благосъстоянието на детето, неизбежно са се наклонили в полза на потенциалните осиновители.

[T.P. and K.M. v. United Kingdom \(№ 28945/95\)](#)

10 май 2001 г. (Голяма камара)

Това дело се отнася до настаняването на четиригодишно момиченце под грижите на местните власти. Тя се оплаква, че е била подложена на сексуално насилие, а майка ѝ е окачествена като неспособна да я защити. Майката и дъщерята твърдят, че не са имали достъп до съд или до ефективно средство за защита, за да оспорят настаняването, което ги е разделило, като необосновано.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, тъй като майката е лишена от адекватно участие в процеса на вземане на решения относно грижите за дъщеря ѝ. Освен това той намира, че **няма нарушение на член 6** (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията, тъй като жалбоподателките не са били лишени от право на разглеждане по същество на оплакването им във връзка с твърдяна небрежност от страна на местната власт. На последно място Съдът намира, че е налице **нарушение на член 13** (право на ефективни средства за защита) от Конвенцията, тъй като жалбоподателките не са разполагали с подходящи средства да бъдат разгледани твърденията им, че правото им на зачитане на семейния живот е нарушено, и не са имали възможност да получат изпълняемо решение за обезщетение за претърпените в резултат на това вреди.

[Kutzner v. Germany](#)

26 февруари 2002 г.

Жалбоподателите, женена двойка, се оплакват, че отнемането на родителските им права по отношение на дъщерите им и настаняването им в приемни семейства, главно с мотива, че родителите нямали интелектуален капацитет да отглеждат децата си - е нарушило правото им на зачитане на семейния им живот.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че макар мотивите, посочени от националните власти и съдилища, да са

релевантни, те не са достатъчни, за да оправдаят такава сериозна намеса в семейния живот на жалбоподателите.

K.A. v. Finland (№ 27751/95)

14 април 2003 г.

Жалбоподателят (който е бил заподозрян заедно със съпругата си в кръвосмешение и сексуално насилие над техните деца) се оплаква от настаняването на децата си под грижите на социалните служби, процедурата за вземане на решения и предоставянето на социалната грижа.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията поради непредприемането на достатъчни стъпки за събиране на семейството на жалбоподателя. Освен това той намира, че **няма нарушение на член 8** от Конвенцията по отношение на грижите за децата или участието на жалбоподателя в процеса на вземане на решения.

Wallová and Walla v. the Czech Republic

26 октомври 2006 г.

Жалбоподателите се оплакват, че са разделени от петте си деца, които са настанени в дом за социални грижи поради трудностите, които са имали да намерят подходящо жилище за толкова голямо семейство. Те се оплакват и от липсата на подпомагане от страна на чешките власти.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че решението за поставяне под социална грижа по отношение на децата на жалбоподателите е издадено единствено на основание, че по това време голямото семейство е живяло при неадекватни жилищни условия. Съгласно законодателството за социално подпомагане обаче националните органи имат правомощия да следят условията на живот и хигиенните условия на жалбоподателите и да ги съветват какви стъпки могат да предприемат, за да подобрят сами ситуацията и да намерят решение на жилищния си проблем. Пълното разделяне на семейството единствено поради неговите битови затруднения е било необосновано драстична мярка.

Kearns v. France

10 януари 2008 г.

Жалбоподателката по това дело подава извън съответния законов срок молба за връщане на дете, родено от нея, но при процедура за анонимност. Омъжена и живееща в Ирландия, жалбоподателката е родила във Франция момиченце от извънбрачна връзка. Тя се оплаква по-конкретно от краткостта на двумесечния срок, в рамките на който тя е имала право да поиска детето да ѝ бъде върнато. Освен това тя твърди, че френските власти не са предприели всички необходими стъпки, за да гарантират, че тя разбира действителните последици от своите действия, като твърди, че не ѝ е предоставено достатъчно съдействие по отношение на езиковата бариера, за да може да разбере всички приложими процедури и срокове.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. По отношение на срока за оттегляне на съгласието той констатира, че периодът за размисъл, предвиден във френското законодателство, се стреми да постигне баланс и да осигури пропорционалност между конкуриращите се интереси. По това време жалбоподателката е била на 36 години, придружавана е от майка си и е имала два дълги разговора със социалните служби след раждането. Според Съда, освен това, френските власти са предоставили на жалбоподателката достатъчна и подробна информация, като са ѝ оказали съдействие по отношение на езиковата бариера, без да е имало такова законово изискване, и са се уверили, че тя е информирана възможно най-подробно за последиците от своя избор. По този начин са били предприети всички необходими стъпки, за да се гарантира, че жалбоподателката е разбрала последиците от своите действия и че френската държава не е нарушила своите позитивни задължения към нея по член 8 от Конвенцията.

R.K. and A.K. v. the United Kingdom (№ 38000/05)

30 септември 2008 г.

Дъщерята на жалбоподателите, родена през юли 1998 г., постъпва в болница през септември 1998 г. с фрактура на бедрената кост. Лекарите достигат до извода, че нараняването не е случайно и тя е поверена на грижите на леля си. След поредно нараняване, детето е диагностицирано с чупливи кости (*osteogenesis imperfecta*). Върнато е у дома през април 1999 г. Жалбоподателите се оплакват, че по отношение на дъщеря им е взета мярка за временно настаняване поради погрешна медицинска диагноза.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че националните власти са имали уместни и достатъчни причини да предприемат мерки за закрила, които при обстоятелствата са пропорционални на целта на защита на детето. Съдът обаче счита, че има **нарушение на член 13** (право на ефективни средства за защита) от Конвенцията, като се има предвид, че жалбоподателите е трябвало да могат да предявят претенция, че

проведането на съответното производство от страна на местните власти е причината за вредите, които те са претърпели и да поискат обезщетение – средство за компенсация, което не е било налично към съответния момент.

Saviny v. Ukraine

18 декември 2008 г.

Това дело се отнася до настаняването на деца под грижите на социалните служби на основание, че родителите им - и двамата слепи от детството си - не са им осигурили адекватни грижи и жилище. Националните власти са основавали своето решение на констатацията, че липсата на финансови средства и лични качества на жалбоподателите застрашава живота, здравето и възпитаването на децата.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като се съмнява в адекватността на доказателствата, на които властите са основали своята констатация, че условията на живот на децата са опасни за техния живот и здраве. Той отбелязва по-конкретно, че съдебните органи са разгледали само онези трудности, които всъщност е можело да бъдат преодоляни чрез целенасочена финансова и социална помощ и ефективно консултиране, и очевидно не са анализирали в дълбочина степента, в която непреодолимите дефицити в способностите на жалбоподателите да предоставят грижа, са оказали влияние за недостатъците в отглеждането на децата им.

Y.C. v. the United Kingdom (№ 4547/10)

13 март 2012 г.

Това дело се отнася до производство по отношение на сина на жалбоподателката, роден през 2001 г., в резултат на което е издадено решение, разрешаващо детето да бъде дадено за осиновяване поради опасения относно отношенията на жалбоподателката с бащата на детето. Жалбоподателката се оплаква по-конкретно от отказа на съдилищата да разпоредят оценка на нея като единствено лице, което да полага грижи за детето.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че решението за разрешаване на осиновяване не е надвишило свободата на преценка на държавата и че мотивите за решението са били уместни и достатъчни. Освен това на жалбоподателката е била дадена пълна възможност да представи позицията си и е била изцяло включена в процеса на вземане на решения. Съдът отбелязва по-конкретно, че националните съдилища са насочили вниманието си, както се изисква от член 8 от Конвенцията, към най-добрия интерес на детето, взели са предвид различни относими фактори и са се аргументирали подробно с позоваване на докладите и показанията на социалния работник, настойника и психолога, като всички те са определили непротиворечиво проблемите.

K.A.B. v. Spain (№ 59819/08)

10 април 2012 г.

Това дело се отнася до осиновяването – въпреки противопоставянето на бащата – на дете, което е обявено за изоставено след депортирането на майка му. Жалбоподателят се оплаква по-конкретно, че е бил лишен от всякакъв контакт със сина си и че нито той, нито майката на детето са били информирани за предложението за осиновяване на детето. Той се оплаква още, че властите са останали пасивни по отношение на депортирането на майката на детето и опитите му да докаже бащинството си.

Съдът намира, че има **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че с течение на времето в резултат на бездействието на властите - депортирането на майката на детето без необходимата предварителна проверка; не предоставянето на подпомагане на жалбоподателя, когато, в по-ранния етап от ситуацията, социалното и финансовото му състояние са били най-нестабилни; съчетана с непридаването от страна на съдилищата на тежест на отговорността на властите, чиито пропуски са допринесли за обявяване на детето за изоставено и констатацията, че жалбоподателят е загубил интерес към благосъстоянието на сина си - решително допринасят за предотвратяване на възможността за събиране между бащата и сина. Следователно националните власти не са изпълнили задължението си да действат с особено усърдие по такива важни въпроси и не са положили адекватни или достатъчни усилия, за да гарантират зачитането на правото на жалбоподателя да се събере със сина си.

Pontes v. Portugal

10 април 2012 г.

Жалбоподателите твърдят, че е нарушено правото им на зачитане на личния и семейния живот поради решения, довели до това едно от децата им да бъде взето от техните грижи и в крайна сметка осиновено, след като са отнети родителските им права.

Съдът констатира **две нарушения на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като намира, че властите не са предприели мерки, позволяващи на жалбоподателите да се

възползват от редовен контакт със сина си и че решението за даване за осиновяване на детето не се базира на относими или достатъчни причини.

A.K. and L. v. Croatia (№ 37956/11)

8 януари 2013 г.

Това дело се отнася до майка с лека форма на умствено увреждане, която е лишена от родителските си права. Синът ѝ е даден за осиновяване без нейно знание, съгласие или участие в процедурата по осиновяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира, че като не са уведомили първата жалбоподателка за процедурата по осиновяване, националните власти са я лишили от възможността да иска възстановяване на родителските си права, преди връзките между нея и сина ѝ да бъдат окончателно прекъснати в резултат от неговото осиновяване.

B. (№ 2) v. Romania (№ 1285/03)

19 февруари 2013 г.

Това дело се отнася до принудителното настаняване в психиатрично заведение на майка и поставянето под социални грижи на двете ѝ непълнолетни деца в резултат на това решение.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, както по отношение на настаняването на жалбоподателката, така и на поставянето под социални грижи на непълнолетните ѝ деца. Той посочва по-конкретно, че в Румъния е имало редица прецеденти на неправомерно настаняване на лица с психични разстройства, въпреки последните законодателни промени в полза на правата на пациентите. Той достига до заключението, че съдейки по медицинската история на жалбоподателката, властите не са спазили приложимата процедура при вземането на решение за нейното принудително настаняване. Освен това липсата на специална защита, особено чрез служебно назначаване на адвокат или определяне на настойник, е довела до лишаване на жалбоподателката от правото ѝ да участва в процеса на вземане на решения относно настаняването на децата ѝ в дом за социална грижа.

R.M.S. v. Spain (№ 28775/12)

18 юни 2013 г.

Това дело се отнася до настаняването на дете в приемно семейство поради финансовото състояние на майка му и не вземането предвид на промени в обстоятелствата, настъпили впоследствие. Жалбоподателката се оплаква главно от това, че е лишена от всякакъв контакт с дъщеря си и е отделена от нея без основателна причина.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че властите не са положили адекватни и ефективни усилия за осигуряване на правото на жалбоподателката да живее с детето си и по този начин са нарушили правото ѝ на зачитане на личния и семейния живот.

Zhou v. Italy

21 януари 2014 г.

През октомври 2004 г. жалбоподателката, китайска гражданка, е настанена в социален дом заедно със сина си, който по това време е на едномесечна възраст. Постигната е договореност, с одобрение на службите, през деня за детето да полага грижи приемно семейство. Три месеца по-късно обаче това семейство променя решението си. Жалбоподателката решава да повери детето на съседска двойка, докато ходи на работа. Социалните служби, които не приемат избора ѝ на детегледачи, информират прокурор от Детския съд за ситуацията на жалбоподателката. В края на 2007 г. прокурорът иска от съда да открие производство по осиновяване на детето, на основание невъзможност да майката да полага необходимите грижи. Жалбоподателката се оплаква по-конкретно, че детето ѝ е настанено в приемно семейство с цел осиновяване.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че италианските власти не са изпълнили задълженията си, дължими преди да пристъпят към обсъждане на решение за прекъсване на семейните връзки, и не са положили адекватни или достатъчни усилия за осигуряване на зачитане на правото на жалбоподателката да живее с детето си. По-конкретно, не е надлежно отчетена като първостепенна необходимостта да се запазят, доколкото е възможно, семейните връзки между жалбоподателката, която е в уязвима ситуация, и нейния син. Съдебните власти само са оценили трудностите, които е могло да бъдат преодолените чрез целенасочена подкрепа от службите за социално подпомагане. Жалбоподателката не е имала възможност да възстанови връзката със сина си: в действителност експертите не са проучили реалните възможности за подобряване на способността на жалбоподателката да се грижи за сина си, като се има предвид и нейното здраве. Освен това италианското правителство не е предоставило убедително

обяснение защо е била нарушена връзката между жалбоподателката и нейния син.

Вж. също: [Akinnibosun v. Italy](#), решение от 16 юли 2015 г. (относно решението да се настани дъщерята на жалбоподателя - нигерийски гражданин - под грижите на социални служби и последващото ѝ осиновяване от приемно семейство).

I.S. v. Germany (№ 31021/08)

5 юни 2014 г.

Жалбоподателката по това дело се оплаква, че не е могла да поддържа редовен контакт и да получава информация за биологичните си деца, които са осиновени от друга двойка. Тя твърди, че решенията на германските съдилища относно контактите и информацията по отношение на нейните деца са нарушили нейните права, по-конкретно съгласно член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Тя твърди, че ѝ е обещано „полуотворено“ осиновяване, което ѝ дава право на контакт и информация за децата, което не е спазено впоследствие.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че като се е съгласила на осиновяването, жалбоподателката съзнателно се е отказала от всички права по отношение на биологичните си деца. Договореностите, свързани с правото ѝ да получава редовно информация за тях, се основавали единствено на декларация за намерение от осиновителите. Поради това решението на германските съдилища да дадат приоритет на интереса на децата да се развиват в семейство с осиновителите си пред правото на майката на зачитане на личния ѝ живот, е пропорционално.

T. v. the Czech Republic (№ 19315/11)

17 юли 2014 г.

Това дело се отнася до молбата на баща да получи на право първо да се среща, а след това и да живее заедно с дъщеря си, която е настанена в приемно семейство. Националните съдилища констатираха, че личността на жалбоподателя представлява сериозна и непреодолима пречка пред това да му бъде предоставено право да живее заедно с дъщеря си. Жалбоподателят се оплаква от решението дъщеря му да бъде настанена извън семейството и неспазването на задължението на държавата да съдейства за поддържането на семейните им връзки.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията относно решението за настаняване на детето извън семейството. Той констатира обаче, че е налице **нарушение на член 8** относно неспазването от страна на държавата от нейното задължение да съдейства за поддържането на семейните връзки между жалбоподателя и детето.

Soares de Melo v. Portugal

16 февруари 2016 г.

В основата на делото е заповед за извеждане от семейството на седем от децата на жалбоподателката с оглед осиновяването им и изпълнението на за този акт по отношение на шест от тях. Жалбоподателката се оплаква от изпълнението на заповедта и забраната за лични отношения с децата след решението на Семейния съд. Във връзка с това тя твърди, че е подала без успех редица молби и жалби и се оплаква, че съдилищата са основали решенията си на факта, че тя не е спазила ангажиментите си за семейно планиране.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че мерките, предприети от националните съдилища за извеждане и настаняването извън семейството на децата на жалбоподателката с оглед тяхното осиновяване, не са постигнали справедлив баланс между засегнатите интереси, като се има предвид, че жалбоподателката е лишена от родителски права и всякакви контакти с нейните деца; отказът ѝ да се подложи на стерилизация чрез връзване на маточните тръби е едно от основанията за това решение; тя, освен това, не е участвала ефективно в процеса на вземане на решения. Поради това Съдът приема, че коментираната заповед не е била нито подходяща с оглед на преследваната легитимна, нито необходима в едно демократичното общество цел, като се има предвид липсата на каквото и да било насилие, наличието на силни емоционални връзки и несъобразяването от страна на социалните служби с материалните лишения на жалбоподателката като майка, която трябва да отглежда голям брой деца почти без помощ. Съдът също така намира, че властите трябва да преразгледат ситуацията на жалбоподателката с оглед предприемането на адекватни мерки в интерес на децата, и намира, че привременните мерки, посочени от португалското правителство съгласно Правило 39 (привременни мерки¹⁰) от Правилника на Съда, трябва да запазят действие до влизането в сила на решението по делото.

¹⁰ Това са мерки, приети като част от процедурата пред Съда съгласно Правило 39 от [Правилника на Съда](#) по искане на страна или на друго заинтересовано лице или по инициатива на Съда в интерес на страните или на правилното провеждане на производството. Вж. също информационния лист за „Привременни мерки“

Paradiso and Campanelli v. Italy

24 януари 2017 г. (Голяма камара)

Това дело се отнася до настаняването под грижите на социалните служби на деветмесечно дете, родено в Русия след споразумение за гестационно сурогатство, сключено с рускиня от италианска двойка (жалбоподателите). Впоследствие се оказва, че те нямат биологична връзка с детето. Жалбоподателите се оплакват по-конкретно от вземането на детето от тях и от отказа да се признае връзката родител-дете, установена в чужбина, като се впише акта за раждане на детето в Италия.

Голямата камара констатира с единадесет на шест гласа, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията в случая на жалбоподателите. Като се има предвид липсата на каквато и да било биологична връзка между детето и жалбоподателите, кратката продължителност на връзката им с детето и несигурността на връзките между тях от правна гледна точка и въпреки съществуването проект за родителство и качеството на емоционалните връзки, Голямата камара намира, че не съществува семеен живот между жалбоподателите и детето. Той констатира обаче, че обжалваните мерки попадат в обхвата на личния живот на жалбоподателите. Освен това Голямата камара смята, че оспорваните мерки са преследвали легитимните цели за предотвратяване нарушение на обществения ред и защита на правата и свободите на другите. По този последен въпрос той смята за легитимно желанието на италианските власти да потвърдят изключителната компетентност на държавата да признава законна връзка родител-дете – и то единствено в хипотеза на наличие на биологична връзка или законно осиновяване – с цел защита на децата. Голямата камара също приема, че италианските съдилища, след като са заключили по-конкретно, че детето няма да претърпи тежка или непоправима вреда в резултат на раздялата, са постигнали справедлив баланс между различните засегнати интереси, като същевременно са останали в полето за маневриране („свобода на преценка“), с което разполагат.

Barnea and Caldararu v. Italy

22 юни 2017 г.

Това дело се отнася до извеждането на 28-месечно момиче от нейното биологично семейство за период от седем години и настаняването ѝ в приемно семейство с цел осиновяването ѝ. Жалбоподателите се оплакват по-конкретно от извеждането и настаняването извън семейството на детето от италианските власти през 2009 г., от неизпълнението на решението на Апелативния съд от 2012 г. от страна на социалните служби, нареждащо да се изпълни програма за постепенно събиране на детето и биологичното му семейство, от настаняването на детето в приемно семейство и намаляването на броя на срещите между детето и членовете на неговото биологично семейство.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че италианските власти не са положили подходящи и достатъчни усилия, за да гарантират правото на жалбоподателите да живеят с детето си между юни 2009 г. и ноември 2016 г. На първо място Съдът констатира, че причините, посочени от Детския съд за отказа да се върне детето на семейството му и за обявяването му за осиновяване не представляват „изключителни“ обстоятелства, които биха оправдали прекъсване на семейните връзки. Съдът констатира на второ място, че италианските власти са изпълнили неправилно решението на Апелативния съд от 2012 г., което предвижда връщането на детето в неговото биологично семейство. По този начин ходът на времето – последица от мудността на социалните служби при изготвянето на програма за събиране на семейството – и основанията, изтъкнати от Детския съд за удължаване на временното настаняване на детето, са били решаващи фактори за предотвратяване на събирането на жалбоподателите с детето, което е трябвало да се случи през 2012 г.

Achim v. Romania

24 октомври 2017 г.

Това дело се отнася до настаняването извън семейството на седемте деца на жалбоподателите с мотива, че двойката не изпълнява родителските си задължения. Жалбоподателите се оплакват на първо място от настаняването на децата в социална грижа, което те смятат за необосновано, и на второ място от отхвърлянето на молбата им за връщане на децата им от Апелативния съд.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че временното настаняване на децата в социална грижа е обосновано от адекватни и достатъчни причини и че властите са се стремили да защитят техните интереси, търсейки същевременно справедлив баланс между правата на жалбоподателите и тези на техните деца. В този случай решенията, взети от националните съдилища, са се основали не само на битовите лишения на семейството, но и на пренебрегването от страна на родителите на здравословното състояние, образователното и социалното развитие на децата. Властите са възприели конструктивно отношение, съветвайки родителите за действията, които трябва да предприемат, за да подобрят финансовото си състояние и родителските си умения. Настаняването на децата е било само временно и

властите са предприели необходимите действия, за да улеснят връщането на децата при родителите им, веднага след като последните възприемат нагласа за сътрудничество и положението им се е подобрило.

Tapak and Others v. Germany (№ 11308/16 и 11344/16) и Wetjen and Others v. Germany (№ 68125/14 и 72204/14)

22 март 2018 г.

Тези дела се отнасят до частичното отнемане на родителските права и настаняването в социална грижа за деца, принадлежащи към Църквата на дванадесетте племена (*Zwölf Stämme*), живеещи в две общности в Бавария. През 2012 г. пресата съобщава, че членовете на църквата наказват децата си с бой с пръчки. Впоследствие съобщенията са потвърдени от видеозаписи на бой с пръчки, заснети със скрита камера в една от общностите. Въз основа на тези съобщения в пресата, както и на изявления на бивши членове на църквата, през септември 2013 г., децата, живеещи в общностите, са изведени със съдебна заповед и са настанени в социална грижа. Производството пред Съда е заведено от четири семейства, които са членове на Църквата на дванадесетте племена. Те се оплакват от частичното отнемане на родителските им права от германските съдилища и разделянето на семействата им.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че германските съдилища, в справедливи и разумни производства, в които ситуацията на всяко дете е разгледана индивидуално, са постигнали баланс между интересите на родителите и най-добрия интерес на децата. Съдът по-конкретно се съгласява с германските съдилища, че рискът от систематичен и редовен бой с пръчки на деца оправдава отнемането на някои от правата на родителите и настаняването на децата извън семействата. Решенията им са се основали на риск от нечовешко или унижително отношение, което е абсолютно забранено съгласно Конвенцията. Освен това Съдът посочва, че германските съдилища са изложили подробни мотиви защо не са имали друга възможност за защита на децата. По-конкретно, родителите са останали убедени по време на производството, че телесното наказание е приемливо и, дори ако биха се съгласили да не налагат бой с пръчки, не е имало начин да се гарантира, че това няма да бъде правено от други членове на общността.

Wunderlich v. Germany

10 януари 2019 г.

Това дело се отнася до отнемането на някои аспекти от родителските правомощия на жалбоподателите и изваждането на четирите им деца от семейния им дом за три седмици, след като жалбоподателите упорито отказвали да изпратят децата си на училище. Жалбоподателите се оплакват от решението на германските власти да отнемат частично родителските им права, като ги прехвърлят на младежката служба. По-конкретно те се оплакват от насилственото извеждане на децата им и настаняването им в детски дом за три седмици.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията. Той констатира по-конкретно, че налагането на задължително посещаване на училище, за да се гарантира интеграцията на децата в обществото, е уместен мотив за обосноваване на частичното отнемане на родителските права. Освен това констатира, че властите основателно са предположили, че децата са изолирани, не са имали контакт с никого извън семейството и че е съществувал риск за тяхната физическа неприкосновеност. Съдът приема, че действителното изваждане на децата не е продължило по-дълго, отколкото е било необходимо, за да се гарантира най-добрият интерес на децата. Поради това той достига до заключението, че е имало „разумни и достатъчни“ причини за отнемането на някои от родителските правомощия и временното изваждане на децата от семейния им дом.

V.D. and Others v. Russia (№ 72931/10)

9 април 2019 г.

Това дело се отнася до дете, за което се грижи приемна майка, първата жалбоподателка по делото, в продължение на девет години, а след това то е върнато при биологичните си родители. Първата жалбоподателка и останалите ѝ деца се оплакват от решението на руските съдилища да върнат детето при родителите му, да прекратят правата на попечителство на първата жалбоподателка и да откажат на всички тях лични отношения с детето.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията поради заповедта на националните съдилища за извеждане на детето от дома на приемната му майка и връщането му при неговите биологични родители, но има **нарушение на член 8** от Конвенцията поради решението да се откажат на приемното семейство всякакви последващи контакти с детето. Той констатира по-конкретно, че националните съдилища са преценили всички необходими фактори, когато са решили да върнат детето при родителите му, като например дали мярката е в негов интерес. Съдилищата обаче са отказали на приемното семейство всякакви последващи контакти с детето, което е създавало близки връзки с първата жалбоподателка и останалите ѝ деца. В тази връзка Съдът отбелязва, че решението на съдилищата се основава единствено на прилагане на руското законодателство относно правото на лични отношения, което не е гъвкаво и не взима под внимание

различни семейни ситуации. Следователно съдилищата не са извършили необходимата оценка на индивидуалните обстоятелства по случая.

Haddad v. Spain

18 юни 2019 г.

Трите деца на жалбоподателя, включително дъщеря му, която тогава е на година и половина, са настанени в жилищен център в Мадрид по молба на майка им и са обявени за изоставени. По-късно децата са настанени в центрове в Мурсия. Жалбоподателят не е информиран за тяхното настаняване. Тъй като срещу него се е водило наказателно производство за домашно насилие въз основа на жалба, подадена от съпругата му, той не е имал право да контактува с децата си или да се свързва с тях. В крайна сметка той е оневинен. След като впоследствие е възстановил родителските си права по отношение на двамата си сина, той се е опитвал да получи такива и по отношение на непълнолетната си дъщеря. В настоящото дело жалбоподателят се оплаква, че отделът за закрила на детето не е предприел стъпки, за да му помогне да възстанови контакт с дъщеря си след оправдателната му присъда и вдигането на временните ограничителни заповеди.

Съдът намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, като констатира, че испанските власти не са положили подходящи или достатъчни усилия, за да осигурят зачитане на правото на жалбоподателя да живее с дъщеря си заедно с братята ѝ. Той отбелязва по-конкретно, че административните органи е трябвало да предвидят други, по-малко радикални мерки от приемна грижа с цел осиновяване за непълнолетната дъщеря и е трябвало да вземат предвид молбите на жалбоподателя за възстановяване на контакт с нея, поне след като наказателното производство срещу него е прекратено.

Strand Lobben and Others v. Norway

10 септември 2019 г.

Това дело се отнася до решението на норвежките власти да отнемат родителските права на майка и да позволят на приемни родители да осиновят нейния син. Жалбоподателите – майката и нейният син – се оплакват от решението на националните власти да отнемат родителските права на майката и да позволят приемните родители на детето да го осиновят.

Голямата камара намира, че е налице **нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията по отношение на двамата жалбоподатели. Тя констатира по-конкретно, че основната причина за действията на норвежките власти е неспособността на майката да се грижи правилно за сина си, по-конкретно с оглед на неговите специални нужди като уязвимо дете. Тези мотиви обаче се основават на ограничени доказателства, тъй като сесиите за контакт между майката и сина след настаняването му в приемна грижа са незначителни на брой, а докладите на психолозите – неактуални. Освен това, преразглеждането във връзка с неговата уязвимост не съдържа почти никакъв анализ и никакво обяснение как той може да продължава да бъде уязвим, въпреки че е поверен на грижа извън семейството от триседмична възраст. Като цяло националните власти в настоящия случай не са се опитали истински да балансират между интересите на детето и неговото биологично семейство, и не са взели предвид развитието в семейния живот на майката, а именно, че тя междувременно се е омъжила и е родила второ дете.

K.O. and V.M. v. Norway (№ 64808/16)

19 ноември 2019 г.

Това дело се отнася до решенията на властите за настаняване на дъщерята на жалбоподателите извън семейството няколко седмици след раждането ѝ през 2015 г. и техните ограничени права на лични отношения. В крайна сметка семейството се събира отново през 2018 г.

Съдът намира, че **няма нарушение на член 8** (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, що се отнася до настаняването на дъщерята на двойката жалбоподатели извън семейството, но е налице **нарушение на член 8** от Конвенцията по отношение на техния контакт с дъщеря им, който е ограничен до четири, а след това шест пъти годишно. Според Съда властите са извършили задълбочена проверка на случая по отношение на заповедта за настаняване извън семейството и че производство, което е протекло, е осигурило достатъчна защита на интересите на жалбоподателите. За разлика от това Съдът констатира, че решенията на властите относно правото на лични отношения на много ранен етап от производството са се основавали на предположението, че семейството няма да се събере отново, тъй като се е смятало, че приемната грижа ще бъде дългосрочна. Освен това властите не са обяснили защо е било в разрез с най-добрия интерес на дъщерята да се вижда по-често с родителите си, въпреки че е имало положителни отзиви за общуването на семейството по време на срещите.

Вж. също, наред с други скорошни решения:

M.L. v. Norway (№ 43701/14)

7 септември 2017 г.

[Mohamed Hasan v. Norway](#)

26 април 2018 г.

[Jansen v. Norway](#)

6 септември 2018 г.

[S.S. v. Slovenia \(№ 40938/16\)](#)

30 октомври 2018 г.

[A.S. v. Norway \(№ 60371/15\)](#)

17 декември 2019 г.

[Pedersen and Others v. Norway](#)

10 март 2020 г.

[Hernehult v. Norway](#)

10 март 2020 г.

Висящи жалби

[Abdi Ibrahim v. Norway \(№ 15379/16\)](#)

17 декември 2019 г. (решение на Камарата) – делото е отнесено към Голямата камера през май 2020 г.

Това дело се отнася до решението на норвежките власти да разрешат осиновяването на дете от приемно семейство против желанието на майка му. Детето, син, роден през 2009 г. в Кения, преди майката да се премести в Норвегия, където получава статут на бежанец, е настанено в спешна приемна грижа в края на 2010 г. Впоследствие то е настанено в християнско семейство, докато жалбоподателката твърди, че то е трябвало да бъде дадено на нейните братовчеди или на сомалийско или мюсюлманско семейство. Жалбоподателката се оплаква от отнемането на родителските ѝ права и разрешението за осиновяване.

В своето [решение](#) (в състав – Камара) от 17 декември 2019 г. Съдът, решава да разгледа оплакванията на жалбоподателката по член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията и единодушно намира, че е налице нарушение на този член. Камарата се позовава по-конкретно на неотдавнашното решение по делото [Strand Lobben v. Norway](#) (вж. по-горе), отбелязвайки „строгия контрол“, който следва да приложи, когато се касае за поставяне на ограничения на личните отношения на родителите, след като дете е настанено извън семейството. Той констатира, че процесът на вземане на решение относно сина на жалбоподателката не е взел предвид надлежно нейните възгледи и интереси, което е довело до нарушения на нейните човешки права.

На 11 май 2020 г. съставът на Голямата камера [приема](#) молбата на жалбоподателката делото да бъде отнесено до Голямата камера.

На 27 януари 2021 г. съставът на Голямата камера проведе [изслушване](#) на делото.

[Kilic v. Austria \(№ 27700/15\)](#)

Жалба, комуникирана на австрийското правителство на 23 май 2017 г.

Това дело се отнася до настаняването на децата мюсюлмани на жалбоподателите в християнски приемни семейства.

Съдът комуникира жалбата на австрийското правителство и поставя въпроси на страните по член 8 (право на зачитане на семейния живот) и член 9 (свобода на мисълта, съвестта и религията) от Конвенцията.

За контакт:

Тел.: +33 (0)3 90 21 42 08